

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 05.03.1999
COM(1999) 106 τελικό

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Η ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- 1998 -**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΝΕΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ	31

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 1998 ήταν το έτος κατά το οποίο η ισότητα γυναικών και ανδρών τοποθετήθηκε στην κορυφή της πολιτικών θεμάτων πρώτης προτεραιότητας της Ευρώπης. Η παρούσα - η τρίτη ετήσια έκθεση σχετικά με την ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹ - παρουσιάζει τις εξελίξεις και τα επιτεύγματα κατά το 1998 και αναδεικνύει τα ζητήματα που θα καταστούν σημαντικά το 1999 και καθώς πλησιάζει ο νέος αιώνας.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου στη συνθήκη

Η συνθήκη του Άμστερνταμ προσδιορίζει συγκεκριμένα την εξάλειψη της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών και την προαγωγή της ισότητας σε όλες τις δραστηριότητες της ΕΕ ως ορισμένα από τα πιο θεμελιώδη ιδανικά της. Η συνθήκη θεσμοθετεί έτσι την έννοια της ένταξης της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών σε όλους τους άλλους τομείς πολιτικής. Η συμφωνία για την ενίσχυση και την ένταξη της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών στις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα για την ανύψωση της πολιτικής υπόστασης του δικαιώματος για ισότητα των γυναικών το 1998. Η έκθεση ανιχνεύει την όλο και μεγαλύτερη σημασία της ένταξης της διάστασης του φύλου ως πολιτικού μέσου.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου στη στρατηγική απασχόλησης

Η ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης είναι το καλύτερο παράδειγμα αυτού που η ένταξη της διάστασης της ισότητας θα σημαίνει στην πράξη για τη διαμόρφωση πολιτικής. Η συνθήκη κατέστησε την απασχόληση ζήτημα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Η σύνοδος κορυφής του Λουξεμβούργου για την απασχόληση δέσμευσε τα 15 κράτη μέλη σε μια συντονισμένη πολιτική απασχόλησης και προσδιόρισε το χάσμα των φύλων των 25 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας - απασχολούνται 25 εκατομμύρια λιγότερες γυναίκες από ό,τι άνδρες - στα κράτη μέλη ως ένα από τα κύρια προβλήματα. Η παρούσα έκθεση εξετάζει λεπτομερώς τον αντίκτυπο των δύο από τα κυριότερα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής της Βιέννης του Δεκεμβρίου του 1998 ότι "η απασχόληση αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης" και ότι η ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών αποτελεί ζωτικό στοιχείο του συνόλου της στρατηγικής απασχόλησης.

Έτσι, η ισότητα των ευκαιριών και η απασχόληση είναι πλέον αξεδιάλυτα συνδεδεμένες· η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί πλέον τόσο ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης όσο και καλών οικονομικών. Κατά τα επόμενα δέκα έτη ο πληθυσμός σε ηλικία εργασίας της Ευρώπης θα αρχίσει να συρρικνώνεται αριθμητικά. Η αύξηση της απασχόλησης, που είναι τόσο ζωτική για τη μακροπρόθεσμη οικονομική επιτυχία, θα εξαρτηθεί, ακόμη περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν, από την αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να δημιουργήσουν τις συνθήκες που θα δώσουν τη δυνατότητα στην ευρωπαϊκή οικονομία και στον ευρωπαϊκό χώρο εργασίας να επωφεληθούν πλήρως από τη δημιουργικότητα, τα ταλέντα και τις δεξιότητες των γυναικών και να δώσουν τη

¹ Στα πλαίσια της συνεργασίας με βάση τη Συμφωνία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου προστέθηκαν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λίχτενσταϊν, όπου κρίθηκε σκόπιμο.

δυνατότητα σε άνδρες και γυναίκες να αποκτήσουν μεγαλύτερη ισορροπία στον επαγγελματικό και οικογενειακό τους βίο.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σε άλλους τομείς πολιτικής

Η ένταξη της διάστασης του φύλου ως μέσο και στόχος δεν περιορίζεται στη στρατηγική απασχόλησης: η βασική αρχή της ένταξης της διάστασης του φύλου είναι ότι όλοι οι τομείς διαμόρφωσης πολιτικής πρέπει να υπόκεινται στην αξιολόγηση ως προς το φύλο. Έτσι, η έκθεση εξετάζει τη σημαντική πρόοδο που επιτεύχθηκε το 1998 όσον αφορά την ισότητα σε ορισμένους διαφορετικούς και ποικίλους τομείς πολιτικής: τη συνεργασία για την ανάπτυξη, τη νεολαία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, το 5ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη. Ειδική μνεία στον τομέα αυτό γίνεται στην προτεινόμενη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων με την έμφασή της στη διττή στρατηγική: την ειδική δράση και την ένταξη της διάστασης του φύλου.

Ισόρροπη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων

Ο στόχος της ισόρροπης συμμετοχής των γυναικών και των ανδρών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι βασικός τομέας όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών. Η μειωμένη εκπροσώπηση των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μπορεί να θεωρηθεί ότι υπονομεύει τον πρακτικό αντίκτυπο της ένταξης της διάστασης του φύλου κατά το ότι αντιστρατεύεται την ένταξη των αναγκών και των συμφερόντων των γυναικών σε ολόκληρο το φάσμα του πολιτικού, κοινωνικού, πολιτιστικού και οικονομικού βίου.

Ισότητα των ευκαιριών και διεύρυνση

Η διαδικασία προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης της Ένωσης είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στο εγγύς μέλλον. Ενόψει αυτού, η έκθεση του 1998 αφιερώνει, για πρώτη φορά, ένα ολόκληρο κεφάλαιο στο ζήτημα των ίσων ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών στις υποψήφιες χώρες.

Οι πολιτικές ίσων ευκαιριών του 1999

Πολλά έχουν επιτευχθεί στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών. Το 1998 μπορεί να θεωρηθεί ως έτος παγίωσης, προβληματισμού και μακρόπνοου σχεδιασμού. Η έκθεση συγκεφαλαιώνει ότι η διττή στρατηγική ισότητας - ο συνδυασμός ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλους τους τομείς πολιτικής με δραστηριότητα που εστιάζεται ειδικά στις γυναίκες - παρήγαγε συγκεκριμένα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια του έτους. Το 1999 υπόσχεται αποτελέσματα που θα είναι ακόμη πιο εντυπωσιακά. Μπορούμε να αναμένουμε την επικύρωση της συνθήκης του Άμστερνταμ, την έγκριση νέων κανονισμών για τα διαρθρωτικά ταμεία, την εμφάθυνση της διαδικασίας του Λουξεμβούργου και τα σχέδια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο απασχόλησης, τις προετοιμασίες για την επανεξέταση του προγράμματος δράσης του Πεκίνου το 2000. Αυτά είναι γεγονότα που θα συμβούν το 1999 και τα οποία μπορεί να αναμένεται ότι θα επιφέρουν ακόμη περισσότερες αλλαγές στην αρχιτεκτονική των πολιτικών ισότητας της Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Η ένταξη της διάστασης του φύλου πέτυχε την ανάπτυξή της σε παγκόσμια κλίμακα στην Τέταρτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες των Ηνωμένων Εθνών στο Πεκίνο το 1995. Υποστηριζόμενη έντονα από την αντιπροσωπεία της ΕΕ, η ένταξη της διάστασης του φύλου ορίστηκε ως η προώθηση "από τις κυβερνήσεις και άλλους φορείς" της "ενεργού και εμφανούς πολιτικής της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα, έτσι ώστε πριν από τη λήψη αποφάσεων να πραγματοποιείται μια ανάλυση των επιπτώσεων στις γυναίκες και στους άνδρες αντίστοιχα".

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η δέσμευση για την ένταξη της διάστασης του φύλου παρακολούθηθηκε πολύ συγκεκριμένα, αρχικά, στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την "Ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων"² και, αργότερα, στο πρόγραμμα κοινωνικής της δράσης 1998-2000³. Το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης, στο οποίο σκιαγραφούνται οι ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν για τη μελλοντική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, εστιάστηκε ειδικότερα στην προώθηση της ισότητας μεταξύ των γυναικών και των ανδρών μέσω της διττής στρατηγικής της ένταξης της διάστασης του φύλου και των ειδικών ενεργειών. Πράγματι, αυτή η διττή στρατηγική κατευθύνει πλέον το σύνολο της διαμόρφωσης πολιτικής στον τομέα των ίσων ευκαιριών.

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ένταξη της διάστασης της ισότητας θεσμοθετείται πλέον νομικά και θεσμικά στη νέα συνθήκη του Άμστερνταμ. Στο άρθρο 3 της συνθήκης αναφέρεται ότι "η Κοινότητα επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλες τις δραστηριότητές της". Με την επικύρωση της συνθήκης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα δώσει το πρώτο παράδειγμα ενός σχετικά πλήρους επίσημου πλαισίου ισότητας.

Η ανάπτυξη των μέσων για την ένταξη της διάστασης του φύλου

Σε όλη τη διάρκεια του 1998, η Επιτροπή συνέχισε και εδραίωσε τη στρατηγική της της εκτίμησης των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο όλων των γενικών πολιτικών και μέτρων. Η ομάδα των επιτρόπων για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών, της οποίας προεδρεύει ο πρόεδρος κ. Santer, ήταν ειδικότερα η κινητήρια δύναμη για το σκοπό αυτό.

Η εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο πραγματοποιείται προκειμένου να αποφευχθούν οι ανεπιθύμητες επιπτώσεις των αποφάσεων της πολιτικής και να βελτιωθούν η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των πολιτικών. Η ένταξη της διάστασης του φύλου αποτελεί μια σύνθετη, μακροχρόνια προσέγγιση που απαιτεί την ανάπτυξη κατάλληλης κατάρτισης και μέσων. Η ανάπτυξη αυτής της κατάρτισης

² COM (96) 67 τελικό, 21.2.1996.

³ COM (98)259 τελικό.

και των μέσων για την υπερπήδηση των κύριων εμποδίων για την πρόοδο βρίσκονται στην κορυφή της ιεράρχησης των προτεραιοτήτων. Ένα πολύ πρακτικό βήμα προς την κατεύθυνση της εφαρμογής της εκτίμησης των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο σημειώθηκε το 1998 με τη δημοσίευση από την Επιτροπή ενός σύντομου οδηγού⁴ με σκοπό τη θέσπιση της έννοιας της εκτίμησης των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο στις υπηρεσίες της Επιτροπής. Ο οδηγός αυτός επεξηγεί και παρέχει παραδείγματα συνάφειας των φύλων και καθορίζει δείκτες για την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο. Περαιτέρω μέτρα θα ληφθούν το 1999 προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο των πολιτικών της Επιτροπής καθίσταται τακτική και, πράγματι, αυτόματη διαδικασία. Προβλέπονται επίσης μέτρα για την ενίσχυση της δέσμευσης των κρατών μελών για την εφαρμογή της ένταξης της διάστασης του φύλου.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι Κάτω Χώρες ανέπτυξαν ένα μέσο⁵ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο και το χρησιμοποίησαν σε ορισμένους τομείς πολιτικής στα πλαίσια της κυβέρνησης. Με βάση την ολλανδική εμπειρία ένα παρόμοιο μέσο αναπτύχθηκε στο Βέλγιο κατόπιν αιτήματος των φλαμανδικών περιφερειακών αρχών. Επίσης, ένα ακόμη μέσο για την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο δοκιμάζεται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο στη Σουηδία. Αυτό που μπορεί να σημειωθεί είναι ότι η εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρογνομosύνη για τα φύλα και τη διαθεσιμότητα στοιχείων κατανεμημένων ανά φύλο και στοιχείων σχετικών με τα φύλα.

Η αύξηση της προβολής της διαδικασίας ένταξης της διάστασης του φύλου ήταν ο στόχος της επιτροπής για τα δικαιώματα της γυναίκας του Κοινοβουλίου, όταν ανέλαβε τον λεπτομερή έλεγχο του προϋπολογισμού του 1998 προκειμένου να διαπιστώσει πώς οι κατανομές των κονδυλίων ευνοούσαν τις γυναίκες και τους άνδρες αντίστοιχα.⁶

Η προώθηση της ισότητας στα διαρθρωτικά ταμεία

Με την ιδιότητά τους του κύριου κοινοτικού μέσου για την κοινωνική συνοχή και τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα διαρθρωτικά ταμεία έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών. Κατά τη διάρκεια του 1998 ξεκίνησαν ορισμένες συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων με ειδικό αντίκτυπο για τις γυναίκες.

Στο πλαίσιο του Recite II (άρθρο 10 του ΕΤΠΑ⁷) ξεκίνησε η λειτουργία έξι ευρωπαϊκών κέντρων για την προώθηση και την υποστήριξη της ένταξης των γυναικών στην οικονομική δραστηριότητα. Σε αλιευτικές περιοχές, υποστηρίχθηκαν 29 σχέδια για τις γυναίκες στα πλαίσια ενός ειδικού δοκιμαστικού προγράμματος Η πρωτοβουλία EMPLOYMENT-NOW⁸ υποστήριξε συγκεκριμένες δραστηριότητες

⁴ 'Οδηγός για την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο', Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ V, 1998, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

⁵ Εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο, Mieke Verloof, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ομάδα ειδικών για την ένταξη της διάστασης του φύλου, 1996.

⁶ Έγγραφο εργασίας σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου και τη στοχοθέτηση των γυναικών στον προϋπολογισμό. PE 227.894 της 29.7.98.

⁷ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

⁸ 1994-1999.

για τις γυναίκες και, παράλληλα, ανέπτυξε προσεγγίσεις ένταξης της διάστασης του φύλου: στη Γαλλία υποστηρίχθηκε ένα σχέδιο για την προώθηση των γυναικών στη λήψη αποφάσεων στο δημόσιο τομέα. Στην Ιταλία υποστηρίχθηκε ένα σχέδιο για τη θέσπιση σήματος ποιότητας ευαισθητοποιημένου ως προς τη διάσταση του φύλου στους χώρους εργασίας. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας EMPLOYMENT-ADAPT⁹ δημιουργήθηκε μία ειδική διακρατική ομάδα εργασίας για την άρση του διαχωρισμού της αγοράς εργασίας στα κράτη μέλη, προκειμένου να διαδοθούν και να ενσωματωθούν τα αποτελέσματα των προγραμμάτων EMPLOYMENT-NOW σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση του Κοινωνικού Ταμείου¹⁰ (ΕΚΤ) συμπεριέλαβε ένα ειδικό κεφάλαιο για την ισότητα των ευκαιριών. Κατά τη διάρκεια του προγραμματισμού 1994-1999, στο πλαίσιο του στόχου 3, η αρχή της προώθησης της ισότητας των ευκαιριών σε όλα τα έγγραφα προγραμματισμού εξετάστηκε ως οριζόντιος προσανατολισμός. Ωστόσο, η εφαρμογή του στην πράξη ήταν ανεπαρκής.

Σε όλες τις μελέτες που δημοσιεύτηκαν σχετικά με τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων του ΕΤΠΑ στη Φινλανδία, την Ισπανία, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα και σε τέσσερις αγροτικές περιοχές στην Ιταλία, την Ελλάδα, τις Κάτω Χώρες και τη Νορβηγία συμπεραίνεται ότι η προώθηση και η ενθάρρυνση της ισότητας των ευκαιριών μέσω των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων ήταν χρήσιμο μέσο για την αύξηση της ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω ειδικής δράσης όσον αφορά το επιχειρηματικό πνεύμα των γυναικών και την παιδική φροντίδα.

Το ΕΓΤΠΕ¹¹ δημοσίευσε μια μελέτη σχετικά με την κατάσταση του εργατικού δυναμικού και τις στρατηγικές των γυναικών αγροτών σε διαφοροποιημένες αγροτικές περιοχές. Η μελέτη δείχνει τη σημασία της συμμετοχής των γυναικών σε διαφοροποιημένες δραστηριότητες. Η ανάλυση του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης κατέδειξε την ανεπαρκή συμμετοχή των γυναικών στο επίπεδο των αγροτικών επενδύσεων αλλά και, αντίθετα, τη σημαντική συμμετοχή σε τουριστικές δραστηριότητες και σε δραστηριότητες κατάρτισης.

Η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την εφαρμογή της ισότητας ευκαιριών βάσει των τρεχόντων προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων καθώς και η άντληση διδαγμάτων για τη νέα περίοδο προγραμματισμού ήταν τα θέματα ενός ευρωπαϊκού συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 1998¹². Δύο χρόνια μετά το συνέδριο των Βρυξελλών του 1996, στο συνέδριο αυτό τονίστηκε η σημασία της συμβολής των διαρθρωτικών ταμείων στη μείωση της ανισότητας των γυναικών όσον αφορά την απασχόληση και στην άρση του διαχωρισμού της αγοράς εργασίας καθώς και τη χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων των γυναικών για τοπική ανάπτυξη σε αστικές και αγροτικές περιοχές ή για νέο επιχειρηματικό πνεύμα. Παρουσιάστηκαν παραδείγματα στρατηγικών ένταξης της διάστασης του φύλου. Ένα παράδειγμα ήταν το σχέδιο Luna της γενικής συνομοσπονδίας εργατών της Πορτογαλίας, προκειμένου

⁹ 1994-1999.

¹⁰ Συμπεράσματα των ενδιάμεσων αξιολογήσεων του ΕΚΤ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ V, Ιούνιος 1998.

¹¹ Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων.

¹² Ένταξη της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών στα διαρθρωτικά ταμεία, Σεμινάριο που οργάνωσαν οι πορτογαλικές αρχές σε συνεργασία με την Επιτροπή στο Viana do Castelo, Πορτογαλία στις 13-15 Σεπτεμβρίου 1998.

να παρασχεθεί σε συνδικαλιστριες κατάρτιση για να καταστούν υπάλληλοι ισότητας σε πορτογαλικές εταιρείες.

Η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων: νέες προοπτικές

Ο τρέχων γύρος των διαρθρωτικών ταμείων αναμένεται να λήξει στο τέλος του 1999. Στις 18 Μαρτίου 1998, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πέντε σχέδια κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων. Η *"άρση των ανισοτήτων και η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών"* στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα θεσπίστηκαν ως γενική αρχή στους στόχους και στα καθήκοντα των μελλοντικών ταμείων. Εάν εγκριθεί, θα αποτελέσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη μετατροπή των ταμείων σε σημαντικό όργανο για την προώθηση της ισότητας στα πλαίσια της Κοινότητας. Η διάσταση του φύλου θα πρέπει στη συνέχεια να διαποτίσει το σύνολο της διαδικασίας, από τον προγραμματισμό έως την αξιολόγηση.

Στα σχέδια κανονισμών των ΕΤΠΑ, ΕΓΤΠΕ και ΧΜΠΑ¹³ προτείνεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν τη υποχρέωση να προβλέψουν ενέργειες ισότητας. Το ΕΚΤ θα συμβάλλει στις ενέργειες που αναλαμβάνονται στα πλαίσια της ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης. Ένας από τους πέντε προτεινόμενους τομείς πολιτικής παρέμβασης του ΕΚΤ είναι η βελτίωση της κατάστασης των γυναικών στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, της πρόσβασής τους σε ευκαιρίες νέων θέσεων εργασίας και σε επιχειρηματικό πνεύμα και η μείωση του κάθετου και κλαδικού διαχωρισμού στην αγορά εργασίας.

Στην Ιρλανδία, στα πλαίσια της προετοιμασίας του νέου γύρου των διαρθρωτικών ταμείων, υποβλήθηκαν προτάσεις να συμπεριληφθεί η δημιουργία μιας συντονιστικής επιτροπής για την ισότητα στο πλαίσιο του επόμενου ΚΠΣ¹⁴ και να αρχίσουν επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου.

Σε συνεργασία με την επιτροπή γυναικών του COPA COGECA (Συνομοσπονδία των οργανώσεων των γεωργών σε ευρωπαϊκό επίπεδο) πραγματοποιήθηκαν ορισμένα σεμινάρια για την πληροφόρηση των γυναικών στις αγροτικές περιοχές σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με το πρόγραμμα δράσης Agenda 2000. Τα σεμινάρια χρηματοδοτήθηκαν δυνάμει της ειδικής γραμμής του προϋπολογισμού που χορηγήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για ενημέρωση και κατάρτιση στις αγροτικές περιοχές.

Η Επιτροπή προτίθεται να θεσπίσει μια νέα κοινοτική πρωτοβουλία για το ανθρώπινο δυναμικό με σκοπό την καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης στην αγορά εργασίας και στοχοθετώντας όλες τις ομάδες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν μειονεκτήματα όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση. Η ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών θα μπορούσε να ενταχθεί ως εγκάρσιο ζήτημα.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα των ευκαιριών, που απαρτίζεται από εκπροσώπους των κρατών μελών και κοινωνικούς εταίρους, εξέδωσε γνώμη σχετικά με τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων¹⁵,

¹³ Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας.

¹⁴ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

¹⁵ Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την ισότητα ευκαιριών γυναικών και ανδρών σχετικά με τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων, 6 Ιουλίου 1998.

στην οποία πρότεινε τη μεγαλύτερη συμμετοχή του μηχανισμού της ισότητας των ευκαιριών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν όλα τα ταμεία.

Στη σύνοδο της ολομέλειάς του της 19ης Νοεμβρίου 1998¹⁶, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την πρόταση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ. Οι τροπολογίες απέβλεπαν στην ενίσχυση της δέσμευσης του ΕΚΤ για την αντιμετώπιση της ανεργίας, της ισότητας των ευκαιριών και για την ενθάρρυνση της κατάρτισης.

Το Σεπτέμβριο του 1998 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή¹⁷ και η Επιτροπή των Περιφερειών¹⁸ ενέκριναν τους κανονισμούς που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στους οποίους η ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών αποτελεί μία από τις πέντε προτεραιότητες των ταμείων.

Ο ρόλος του μεσοπρόθεσμου κοινοτικού προγράμματος δράσης για την ισότητα των ευκαιριών ανδρών και γυναικών

Η Επιτροπή ενέκρινε την ενδιάμεση έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου προγράμματος κοινοτικής δράσης για την ισότητα των ευκαιριών ανδρών και γυναικών¹⁹. Η ένταξη της διάστασης του φύλου και η εγγενής συνολική και πλήρης προσέγγισή της εγκρίθηκαν τόσο ως κατευθυντήρια αρχή όσο και ως πρωταρχικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος. Η εφαρμογή της στην πράξη άνοιξε το δρόμο για νέες ενέργειες και για ένα σύνολο προηγουμένως μη χρησιμοποιηθεισών πρωτοβουλιών σε κάθε επίπεδο.

Συνολικά, αναπτύχθηκε σημαντικός αριθμός σχεδίων, μελετών και συνεδρίων που απευθύνονταν σε ένα φάσμα διαφόρων πολιτικών επιπέδων και τομέων πολιτικής με στόχο την προώθηση της ένταξης της διάστασης του φύλου και την ανάπτυξη εργαλείων και μέσων για την εφαρμογή της.

Εκπαιδευτικά και ερευνητικά προγράμματα: προς την ισότητα των φύλων

Τα κοινοτικά προγράμματα στους τομείς πολιτικής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία έχουν μακρά παράδοση σεβασμού της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών. Οι κύριες προκλήσεις για το μέλλον περιλαμβάνουν την περαιτέρω ανάπτυξη και επέκταση των επιτευγμάτων αυτών στη "νέα γενιά" των κοινοτικών προγραμμάτων που εκπονούνται για την περίοδο 2000 - 2006. Στις 4 Δεκεμβρίου 1988 το Συμβούλιο ενέκρινε μια κοινή θέση για τις προτάσεις για την επόμενη φάση των προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ²⁰ και Leonardo da Vinci²¹. Όσον αφορά το πρόγραμμα "Νεολαία για την Ευρώπη"²² γίνεται επί του παρόντος η διαπραγμάτευση της πρότασης για το δεύτερο στάδιο. Οι προτάσεις αυτές θα εξασφαλίσουν τη βελτίωση της υπόστασης της ισότητας των ευκαιριών σε αυτούς τους τομείς δράσης. Στα νέα προγράμματα "θα δοθεί ειδική προσοχή στην άρση όλων των μορφών διάκρισης και στην προαγωγή της ισότητας ευκαιριών γυναικών και

¹⁶ PE 273.811/39.

¹⁷ 9-10 Σεπτεμβρίου 1998.

¹⁸ ΕτΠ 167/98.

¹⁹ COM(98) 770 τελικό της 17.12.1998.

²⁰ Έγγραφο του Συμβουλίου 13327/1/98 Αναθ. 1 της 22ας Δεκεμβρίου.

²¹ Έγγραφο του Συμβουλίου 13380/98 της 15ης Δεκεμβρίου 1998.

²² COM (98) 695 τελικό της 22ας Νοεμβρίου 1998.

ανδρών". Οι διατάξεις αυτές θα ενσωματωθούν σε όλους τους στόχους των τριών νέων προγραμμάτων.

Η εκπροσώπηση των γυναικών είναι ιδιαίτερα μικρή στις ερευνητικές δραστηριότητες. Αυτό ήταν το συμπέρασμα του συνεδρίου με θέμα τις "Γυναίκες και την επιστήμη" που οργάνωσε η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 28-29 Απριλίου. Στα πλαίσια του συνεδρίου συζητήθηκαν όλα τα ζητήματα που αφορούν τις γυναίκες, όπως π.χ. εμπόδια, επιλογές, επαγγελματική σταδιοδρομία, η προσέγγιση των γυναικών όσον αφορά την επιστήμη και οι πολιτικές για την αύξηση του αριθμού των γυναικών στον επιστημονικό τομέα.

Το Νοέμβριο του 1998 η Επιτροπή συγκρότησε μια ομάδα εμπειρογνομόνων από δώδεκα γυναίκες επιστήμονες για να εργαστούν στον τομέα της ένταξης των γυναικών στην έρευνα στην Ευρώπη. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει δεσμούς με ήδη υφιστάμενα δίκτυα γυναικών επιστημόνων στην Ευρώπη, που θα επιτρέψουν την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών με σκοπό και πάλι τη διατύπωση σύστασης και την ανάπτυξη μιας πανευρωπαϊκής δομής. Η διάσταση του φύλου ενσωματώνεται στο πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη. Η έρευνα με θέμα τη γυναίκα, η έρευνα από γυναίκες και για γυναίκες θα αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος. Τη διαχείριση του 27% των σχεδίων που επί του παρόντος υποστηρίζονται ασκούν γυναίκες, ενώ οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 10% όλων των προσφορών. Ένα παρατηρητήριο θα παρακολουθεί τις θέσεις των γυναικών σε επιστημονικές θέσεις εργασίας.

Ένα σημαντικό αποτέλεσμα του συνεδρίου του Απριλίου του 1998 σχετικά με τις "Γυναίκες και την επιστήμη", ήταν η δέσμευση της Επιτροπής για την εκπόνηση μιας ανακοίνωσης που θα στοχεύει στην προώθηση της ισότητας γυναικών και ανδρών στην επιστήμη και την έρευνα. Το σχέδιο ανακοίνωσης αποδοκιμάζει τη συνεχιζόμενη διατήρηση της ανδρικής κυριαρχίας, της παραδοσιακής νοοτροπίας και των στερεότυπων ρόλων που χαρακτηρίζουν την κοινοτική πολιτική επιστήμης και τεχνολογίας και αντιμετωπίζει την ανάγκη περισσότερων και καλύτερων στοιχείων κατανεμημένων ανά φύλο, την ανάγκη βελτίωσης της επαγγελματικής ανέλιξης των γυναικών σε επιστημονικά και τεχνικά επαγγέλματα και ξεκινά μια πρόταση για την επίτευξη ποσοστού 40 τοις εκατό συμμετοχής των γυναικών σε όλες τις συμβουλευτικές επιτροπές, τα συμβούλια αξιολόγησης και άλλους σημαντικούς φορείς λήψης αποφάσεων στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας.

Η διάσταση του φύλου στις πολιτικές συνεργασίας ανάπτυξης

Σημειώνεται αλλαγή στα πλαίσια των κυβερνήσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες υπέρ της συζήτησης των αναγκών των γυναικών και της δυνατότητάς τους να συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τους άνδρες. Η Επιτροπή λαμβάνει πλέον υπόψη την κατάσταση της χώρας και του τομέα όσον αφορά τα φύλα στο δικό της έργο στρατηγικής καθώς και κατά την εκπόνηση των σχεδίων. Ωστόσο, εξακολουθούν να παραμένουν σημαντικά χάσματα, όπως οι επιπτώσεις στις γυναίκες των αλλαγών στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, οι υπερβολικές ώρες εργασίας των γυναικών σε πολλές χώρες, η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών στα πλαίσια της οικογένειας και της τοπικής κοινωνίας και η μειωμένη εκπροσώπηση των γυναικών στους πολιτικούς και άλλους φορείς λήψης αποφάσεων.

Η συνθετότητα της ένταξης των ζητημάτων του φύλου σε ολόκληρο το μεγάλο αριθμό των τομέων που καλύπτονται από τη συνεργασία για την ανάπτυξη αναγνωρίστηκε από το Συμβούλιο ανάπτυξης, το οποίο το Μάιο του 1998 ανέλαβε την επανεξέταση του ψηφίσματος σχετικά με τα ζητήματα του φύλου όσον αφορά τη συνεργασία για την ανάπτυξη²³. Σημειώνοντας την έλλειψη προσωπικού και άλλων πόρων για τη διευκόλυνση της ένταξης των ζητημάτων του φύλου, το Συμβούλιο κάλεσε την Κοινότητα και τα κράτη μέλη να αυξήσουν την ικανότητα εφαρμογής του ψηφίσματος.

Σε κοινοτικό επίπεδο, επανεξετάστηκαν και τροποποιήθηκαν τα μέσα σχεδιασμού και παρακολούθησης, προκειμένου να συμπεριλάβουν την ανάλυση ως προς το φύλο και τους δείκτες σε ολόκληρο τον κύκλο του συνόλου του σχεδίου, από την αρχή του προσδιορισμού του σχεδίου έως την αξιολόγηση. Η ένταξη των ζητημάτων του φύλου και της διάστασης της ισότητας των φύλων είναι μία από τις τρεις κατευθυντήριες αρχές της συστηματικής εφαρμογής σε όλους τους τομείς συνεργασίας.

Ο κανονισμός του Συμβουλίου για την ένταξη των θεμάτων φύλου στη συνεργασία για την ανάπτυξη εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 22 Δεκεμβρίου 1998.²⁴

Η εφαρμογή του προγράμματος δράσης του Πεκίνου

Η 42η σύνοδος της επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την κατάσταση των γυναικών (CSW) πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη το Μάρτιο του 1998.²⁵ Η προεδρία του ΗΒ, μιλώντας εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόνισε ότι στον πυρήνα του προγράμματος δράσης βρίσκεται η αρχή της ένταξης της διάστασης του φύλου. Τα βασικά χαρακτηριστικά της αρχής της ένταξης της διάστασης του φύλου είναι οι πιο βιώσιμες πολιτικές στα πλαίσια των οποίων οι άνθρωποι θα αισθάνονται μεγαλύτερη 'ιδιοκτησία' της λύσης και 'ενδυνάμωση' και η ισότιμη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στη λήψη αποφάσεων, που είναι σημαντικό στοιχείο για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και ανθρωποκεντρικής βιώσιμης ανάπτυξης.

Κατά την προετοιμασία της "Πεκίνο +5", της παγκόσμιας επανεξέτασης της εφαρμογής της διακήρυξης και του προγράμματος δράσης που εγκρίθηκαν στο Πεκίνο το 1995, που θα πραγματοποιηθεί στη Νέα Υόρκη τον Ιούνιο του 2000, το υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Ισπανίας, από κοινού με την Επιτροπή, φιλοξένησε ένα συνέδριο στη Μαδρίτη το Νοέμβριο του 1998. Το συνέδριο επικεντρώθηκε σε βασικούς τομείς μέριμνας από την προοπτική της ΕΕ και επιβεβαίωσε ότι εμφανίστηκε μια κοινή ημερήσια διάταξη της ΕΕ για την ισότητα, στην οποία δίνεται έμφαση σε μεγάλο βαθμό σε συγκεκριμένα αλλά ήπια μέτρα, ιδίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της λήψης αποφάσεων. Στα πλαίσια του συνεδρίου εγκρίθηκε μια δήλωση αποκήρυξης όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

²³ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ένταξη των ζητημάτων φύλου στη συνεργασία ανάπτυξης της 18 Μαΐου 1998.

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου 2836/98 της 22ας Δεκεμβρίου 1998, ΕΕ L 354/5 της 30.12.1998.

²⁵ United Nations Commission on the Status of Women 42nd session, UN Headquarters, 12-13 March 1998.

Το ίδιο το Πεκίνο φιλοξένησε, τον Οκτώβριο του 1998, ένα πενθήμερο σεμινάριο σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών στο πλαίσιο του διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κίνας. Το σεμινάριο διοργάνωσε η αυστριακή προεδρία από κοινού με την Επιτροπή²⁶. Η συνεδρίαση αυτή ήταν μια μοναδική ευκαιρία για τις ΜΚΟ της Κίνας και της Ευρώπης να συνεδριάσουν μαζί με εκπροσώπους των κυβερνήσεων και του ακαδημαϊκού κόσμου.

Το Συμβούλιο εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων της 2ας Δεκεμβρίου 1998, ανέλαβε την εξέταση της συνέχειας που δόθηκε στη διάσκεψη του Πεκίνου δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη σημασία των κατανεμημένων ανά φύλο στοιχείων, των δεικτών και της οροθέτησης στον ζήτημα των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, με βάση πρόταση της αυστριακής προεδρίας. Ως αποτέλεσμα ξεκίνησε μια διαδικασία για την ανάπτυξη δεικτών και οροθέτησης όσον αφορά τη συνέχεια της διάσκεψης του Πεκίνου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένταξη της συζήτησης σχετικά με την ισότητα των φύλων στο δημόσιο τομέα

Η ένταξη της διάστασης του φύλου στο δημόσιο τομέα ήταν ένα από τα σημαντικότερα θέματα συζήτησης κατά τη διάρκεια του 1998. Στα πλαίσια της προεδρίας του ΗΒ, διοργανώθηκε ένα σημαντικό συνέδριο σχετικά με την 'Ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων στο δημόσιο τομέα'²⁷ από κοινού με την επιτροπή ίσων ευκαιριών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με την υποστήριξη της κυβέρνησης του ΗΒ και του Βρετανικού Συμβουλίου.

Η αυστριακή προεδρία συνέχισε τις συζητήσεις μέσω του συνεδρίου σχετικά με την "Υποστήριξη των γυναικών στις δημόσιες υπηρεσίες"²⁸, το οποίο εστιάστηκε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δημόσιες αρχές όσον αφορά την εφαρμογή πολιτικών ισότητας των ευκαιριών. Επίσης, στα πλαίσια της αυστριακής προεδρίας και με την υποστήριξη της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε ένα σεμινάριο σχετικά με τη "Θετική δράση στις δημόσιες υπηρεσίες"²⁹. Η Επιτροπή τόνισε ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου δεν είναι αντίθετη με τη θετική δράση.

Η προσέγγιση που ακολουθείται στη Σουηδία είναι ένα πρόγραμμα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης που απευθύνεται στα πολύ υψηλά στελέχη σε όλους τους κλάδους του δημόσιου τομέα. Η συμμετοχή του πρωθυπουργού και όλων των μελών του υπουργικού συμβουλίου, υπογραμμίζει τη σημασία που αποδίδεται στο πρόγραμμα. Η Σουηδία τονίζει τη σημασία των ορθών, κατανεμημένων ανά φύλο, στατιστικών στοιχείων και δεικτών και το ρόλο τους στην αποσαφήνιση των νέων ζητημάτων και προοπτικών σχετικά με τις πολιτικές ένταξης της διάστασης του φύλου. Η σουηδική ένωση τοπικής αυτοδιοίκησης, στα πλαίσια του σχεδίου JÄMKOM, εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο μια επιτροπή ή ένα συμβούλιο μπορούν να εργαστούν συστηματικά ώστε να επιτύχουν την ισότητα των φύλων στον τομέα των εργασιών τους.

²⁶ Σεμινάριο ΕΕ- Κίνας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της συνομοσπονδίας γυναικών της Κίνας, Πεκίνο, Οκτώβριος 26-30, 1998.

²⁷ Συνέδριο της ΕΚ σχετικά με την 'Ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων στο δημόσιο τομέα', Λονδίνο, 22-23 Ιουνίου 1998.

²⁸ Βιέννη, 12-14 Νοεμβρίου 1998.

²⁹ Αυστριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης, Σεμινάριο για τη θετική δράση στις δημόσιες υπηρεσίες, 12-13 Οκτωβρίου 1998, Βιέννη.

Στη Σουηδία, η βέλτιστη πρακτική στις δημόσιες υπηρεσίες καθώς και στα πολιτικά κόμματα είχε ως αποτέλεσμα την ίση εκπροσώπηση των γυναικών μέσω κατάρτισης, παροχής συμβουλών, ευαισθητοποίησης και προώθησης της ευνοϊκής μεταχείρισης των γυναικών με επαρκή όχι όμως ισότιμα προσόντα.

Η διάσταση του φύλου στη δημόσια διοίκηση έλαβε πρόσθετη αναγνώριση στην Ιταλία μέσω νέων θετικών ενεργειών και κατάρτισης όσον αφορά την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου. Στην Ελλάδα, ύστερα από την αναδιοργάνωση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας που αναφέρθηκε στην ετήσια έκθεση του 1997, ιδρύθηκαν γραφεία ισότητας στα υπουργεία Εθνικής Οικονομίας, Ανάπτυξης, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας, Παιδείας, Γεωργίας, Δικαιοσύνης, Τύπου και Μαζικών Μέσων Ενημέρωσης και Δημόσιας Τάξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΝΕΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η ισότητα των ευκαιριών στα πλαίσια της ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης.

Η έγκριση των κατευθυντήριων γραμμών απασχόλησης του 1998 από το Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο του 1997 σηματοδότησε ένα σημαντικό βήμα προς τα εμπρός για την προώθηση της ισότητας γυναικών και ανδρών και το 1998 στάθηκε μάρτυρας της παγίωσης της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους αναγνώρισης της ισότητας των ευκαιριών ως ζωτικής και θεμελιώδους συνιστώσας του ευρωπαϊκού μοντέλου για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Το κοινό άτυπο Συμβούλιο απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και ισότητας των ευκαιριών που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1998³⁰ στο Innsbruck της Αυστρίας, διακήρυξε ότι η ισότητα των ευκαιριών είχε καταστεί οικονομική απαίτηση και ότι η διατήρηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου θα εξαρτηθεί από τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Οι υπουργοί συζήτησαν το περιεχόμενο της έκθεσης που υπέβαλε το αυστριακό υπουργείο Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων³¹, η οποία προσδιόρισε τρεις κύριους λόγους σχετικά με το γιατί απαιτείται η διάσταση της ισότητας των ευκαιριών στη στρατηγική απασχόλησης:

- μία από τις κύριες πηγές απόκλισης των ποσοστών απασχόλησης μεταξύ των προηγμένων χωρών είναι το μερίδιο των γυναικών στην απασχόληση·
- η διάσταση της ισότητας των φύλων είναι αναγκαία για να κατανοηθούν οι πρόσφατες αλλαγές στο σύστημα απασχόλησης και στο σύστημα πρόνοιας·
- η πρόοδος προς την κατεύθυνση υψηλότερου ποσοστού απασχόλησης απαιτεί επίσης αλλαγή στη βάση της κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης προς ένα σύστημα που θα επικεντρώνεται περισσότερο στην απασχόληση δύο εργαζομένων και στην πρόνοια.

³⁰ π. 8-10 Ιουλίου.

³¹ ubery, J. And Fagan, C., Μάρτιος 1998, "Η ισότητα των ευκαιριών και η απασχόληση στην Ευρώπη", τελική έκθεση για το ομοσπονδιακό υπουργείο Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Δημοκρατία της Αυστρίας, European Work and Employment Research Centre, Manchester.

Η συμβουλευτική επιτροπή για την ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη γνώμη της³² σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1998 χαιρέτησε τις ενέργειες που ανέλαβαν ορισμένα κράτη μέλη για την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών σε όλους τους πυλώνες.

Τα εθνικά σχέδια δράσης για την απασχόληση του 1998

Το 1998 τα κράτη μέλη συνέταξαν, για πρώτη φορά, Εθνικά Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) στα οποία παρουσίασαν νέα μέτρα που αποσκοπούσαν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Σε ανακοίνωση που δημοσιεύτηκε το Μάιο του 1998³³, η Επιτροπή εξέτασε τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη όσον αφορά τις κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1998. Γενικά, οι αντιδράσεις των κρατών μελών κατέδειξαν ότι υπήρχε σαφής δέσμευση για την επίτευξη προόδου στον τομέα της απασχόλησης. Ορισμένα θετικά στοιχεία μπορούσαν να ξεχωρίσουν. Ωστόσο, το κύριο βάρος στα σχέδια δίνονταν στους πρώτους δύο πυλώνες, την "απασχολησιμότητα" και το "επιχειρηματικό πνεύμα". Στον τέταρτο πυλώνα, το περιεχόμενο των ΕΣΔ που αντιμετώπιζαν το ζήτημα της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών εμφανίστηκε μέτριο και ανεπαρκώς περιγραφόμενο στα εθνικά σχέδια του 1998.

Η ομάδα εμπειρογνομόνων της Επιτροπής για το φύλο και την απασχόληση πραγματοποίησε μια αξιολόγηση από την άποψη του φύλου των ΕΣΔ του 1998³⁴. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής συζητήθηκαν στο σεμινάριο που διοργάνωσε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 1998³⁵ με τις εθνικές αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ορισμένα από τα κύρια συμπεράσματα είναι τα εξής:

- Στα εθνικά σχέδια δράσης τους του 1998, τα περισσότερα κράτη μέλη αναγνώρισαν την ύπαρξη των χασμάτων που υφίστανται όσον αφορά τις υπηρεσίες φροντίδας, ιδίως για παιδιά, και επισήμαναν ότι προτίθενται να αναπτύξουν την παροχή υπηρεσιών φροντίδας. Η Αυστρία, οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο καθόρισαν τους στόχους τους. Η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία επισήμαναν ότι θα καλύψουν το κόστος των υπηρεσιών φροντίδας μέσω φόρων και επιδομάτων. Το κατά πόσον υφίστανται υπηρεσίες για τους ηλικιωμένους και άλλους ενήλικες εξαρτώμενους αναφέρθηκε πολύ σπάνια.
- Ορισμένα κράτη μέλη ενσωμάτωσαν την ισότητα στα γενικά τους μέτρα. Αυτό ισχύει για το Λουξεμβούργο, όπου θα υποβληθούν ειδικές εισηγήσεις για την αύξηση του ποσοστού της γυναικείας συμμετοχής σε κατάρτιση στα πλαίσια των εταιρειών. Στην Αυστρία σκιαγραφήθηκε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη μείωση του χάσματος των φύλων στην απασχόληση και το συνδυασμό διαφόρων μέτρων για τις γυναίκες, όπως π.χ. η κατάρτιση, η επιδότηση μισθού, η

³² Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1998, 7 Ιουλίου 1998.

³³ COM(98) 316 της 15.5.1998.

³⁴ Bettio, F. Bimonte, S. And Tiezzi, S., 'The National Action Plans for Employment: Assessment from a Gender Perspective', Report of the 'Gender and Employment' Network of Experts, European Commission, DG V, July 1998.

³⁵ Βρυξέλλες, 3 Ιουλίου 1998.

επαγγελματική κατάρτιση σε επαγγέλματα τα οποία προορίζονται παραδοσιακά για άντρες και η πρόβλεψη εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας.

- Το Βέλγιο, η Ελλάδα και οι Κάτω Χώρες υπογράμμισαν την υποστήριξη που παρέχουν, που αποβλέπει στο να καταστήσει τις ώρες εργασίας πιο συμβατές με την οικογενειακή ζωή και να βελτιώσει τη διαθεσιμότητα της φροντίδας μετά το σχολείο. Η Ιρλανδία συγκρότησε μία ομάδα εργασίας εμπειρογνομόνων για την παιδική φροντίδα για την ανάπτυξη ενός εθνικού πλαισίου παροχής παιδικής φροντίδας. Η Επιτροπή μελέτησε τις εξελίξεις στις υπηρεσίες φροντίδας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους³⁶.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ που πραγματοποιήθηκε στις 15-16 Ιουνίου 1998 κατά τη διάρκεια της προεδρίας του ΗΒ τα κράτη μέλη κλήθηκαν να:

- ενισχύσουν τη δράση για την ισότητα των ευκαιριών, εξασφαλίζοντας ότι η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών εντάσσεται σε όλες τις πολιτικές απασχόλησης·
- προωθήσουν εργασιακές πρακτικές φιλικές προς την οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων της κατάλληλης παιδικής φροντίδας και των συστημάτων γονικής άδειας.

Η κοινή έκθεση για την απασχόληση³⁷ της 14ης Οκτωβρίου 1998 παρουσίασε μια ανάλυση της εφαρμογής των ΕΣΔ και ένα σύνολο παραδειγμάτων ορθής πρακτικής στα κράτη μέλη. Αυτή η ενδελεχής εξέταση εξετάστηκε από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης το Δεκέμβριο του 1998.

Στις 14 Οκτωβρίου 1998 η Επιτροπή υπέβαλε επίσης την πρώτη "Έκθεση ποσοστών απασχόλησης" που εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της ευρωπαϊκής συνόδου για την απασχόληση του Λουξεμβούργου το Νοέμβριο του 1997. Η έκθεση υπογραμμίζει ότι οι γυναίκες αποτελούν σημαντικό δυναμικό αυξημένης απασχόλησης στην Ένωση, αν τους δοθούν τα σωστά κίνητρα και οι ευκαιρίες. Τονίζει τη σημασία των μέτρων για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση των γυναικών να παραμείνουν στην απασχόληση για μεγαλύτερη περίοδο του εργάσιμου βίου τους. Η φορολογική και κοινωνική προστασία και τα συστήματα παιδικής φροντίδας πρέπει να μεταρρυθμιστούν ώστε να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της απασχόλησης των γυναικών.

Οι κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1999

Η δέσμευση του Συμβουλίου Κοινωνικών Υποθέσεων για την ισότητα ενισχύθηκε όταν συμφώνησε τις κατευθυντήριες γραμμές το 1999 το Δεκέμβριο του 1998. Η ένταξη της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών συμπεριλήφθηκε στο σύνολο των πολιτικών απασχόλησης και, ταυτόχρονα,

³⁶ 'Gender and working time Policies', 1998, European Network of Experts on Employment, European Commission, DGV.

³⁷ 'Care in Europe', Joint Report of the 'Gender and Employment' and the 'Gender and Law' Networks of Experts, 1998, European Commission, DGV, SEC(98) 1688.

εξακολούθησε να συνιστά ένα πυλώνα των πολιτικών απασχόλησης που απαιτούν ειδική προσοχή και ειδικά μέτρα για την ένταξη των γυναικών στην απασχόληση.

Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές του 1999 ενσωματώνουν την ισότητα των ευκαιριών σε όλους τους πυλώνες και διατηρούν ένα τέταρτο ειδικό πυλώνα για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών.

Box

Ισότητα ευκαιριών γυναικών και ανδρών στον τέταρτο πυλώνα των κατευθυντήριων γραμμών απασχόλησης του 1999:

‘Προσέγγιση ένταξης της διάστασης του φύλου

Οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά την απόκτηση πρόσβασης στην αγορά εργασίας, στην επαγγελματική τους εξέλιξη, στις αμοιβές και στην εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Είναι συνεπώς ζωτικό, μεταξύ άλλων: να εξασφαλιστεί ότι διατίθενται στις γυναίκες ενεργοί πολιτικές στον τομέα της αγοράς εργασίας κατ’ αναλογία προς το μερίδιό τους στην ανεργία· να εξαλειφθούν τα φορολογικά αντικίνητρα, οπουδήποτε εντοπιστούν, λόγω των αρνητικών τους επιπτώσεων στη γυναικεία προσφορά εργασίας· να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους φραγμούς που εμποδίζουν τις γυναίκες να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις ή να αυτοαπασχοληθούν· να εξασφαλιστεί ότι οι γυναίκες μπορούν να επωφεληθούν από τις ελαστικές μορφές οργάνωσης της εργασίας.

Συνεπώς, τα κράτη μέλη:

θεσπίζουν κατά την υλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών και στους τέσσερις πυλώνες, την ένταξη της διάστασης του φύλου. Προκειμένου να υπάρξει ουσιαστική αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί στην προσέγγιση του θέματος της ισότητας των φύλων, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν κατάλληλα συστήματα και διαδικασίες συλλογής δεδομένων.

Καταπολέμηση των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών

Τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να δώσουν συγκεκριμένη έκφραση στη βούλησή τους να προωθήσουν την ισότητα των ευκαιριών αυξάνοντας το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών. Θα πρέπει επίσης να προσέξουν την ανισορροπία όσον αφορά την εκπροσώπηση των γυναικών ή των ανδρών σε ορισμένους τομείς δραστηριότητας και σε ορισμένα επαγγέλματα καθώς και τη βελτίωση των ευκαιριών σταδιοδρομίας που έχουν οι γυναίκες. Τα κράτη μέλη:

θα προσπαθήσουν να μειώσουν το χάσμα ανάμεσα στο ποσοστό ανεργίας των γυναικών και το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών, υποστηρίζοντας την αύξηση της απασχόλησης των γυναικών και θα αναλάβουν δράση για την ισόρροπη εκπροσώπηση των γυναικών και των ανδρών σε όλους τους τομείς και τα επαγγέλματα. Θα αναλάβουν θετικές ενέργειες για την προώθηση της ίσης αμοιβής για ίση εργασία ή εργασία ίσης αξίας και για τη μείωση των διαφορών μεταξύ γυναικών και ανδρών όσον αφορά το ύψος των εισοδημάτων. Προκειμένου να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, τα κράτη μέλη θα εξετάσουν επίσης την μεγαλύτερη χρήση μέτρων για την προώθηση των γυναικών.

Συνδυασμός επαγγελματικού και οικογενειακού βίου

Οι πολιτικές όσον αφορά τη διακοπή της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, τη γονική άδεια και την εργασία μερικής απασχόλησης, καθώς και οι ελαστικές εργασιακές ρυθμίσεις που εξυπηρετούν τα συμφέροντα τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων, έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις γυναίκες και τους άνδρες. Η εφαρμογή των διαφόρων οδηγιών και των συμφωνιών των κοινωνικών εταίρων στον τομέα αυτό θα πρέπει να επιταχυνθεί και να παρακολουθείται τακτικά. Πρέπει να υπάρχει επάρκεια υπηρεσιών ποιότητας όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών και των λοιπών εξαρτώμενων ατόμων προκειμένου να ευνοηθεί η είσοδος και η παραμονή των γυναικών και των ανδρών στην αγορά εργασίας. Ο ίσος καταμερισμός των οικογενειακών ευθυνών έχει αποφασιστική σημασία εν προκειμένω. Προκειμένου να ενισχυθούν οι ίσες ευκαιρίες, τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι:

θα σχεδιάσουν, εφαρμόσουν και προωθήσουν φιλικές προς την οικογένεια πολιτικές συμπεριλαμβανομένων των οικονομικά προσιτών, προσβάσιμων και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων καθώς και των συστημάτων γονικών και άλλων αδειών.

Διευκόλυνση της επανένταξης στην αγορά εργασίας

Τα κράτη μέλη:

θα δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην περίπτωση των γυναικών και των ανδρών που σκοπεύουν να επανενταχθούν στην αμειβόμενη ενεργό ζωή μετά από κάποια απουσία και, προς τούτο, θα εξετάσουν τα μέσα για την προοδευτική εξάλειψη των προσκομιμάτων που παρακωλύουν αυτήν την επανένταξη.

Πηγή: Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της 16.12.1998 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 1999.

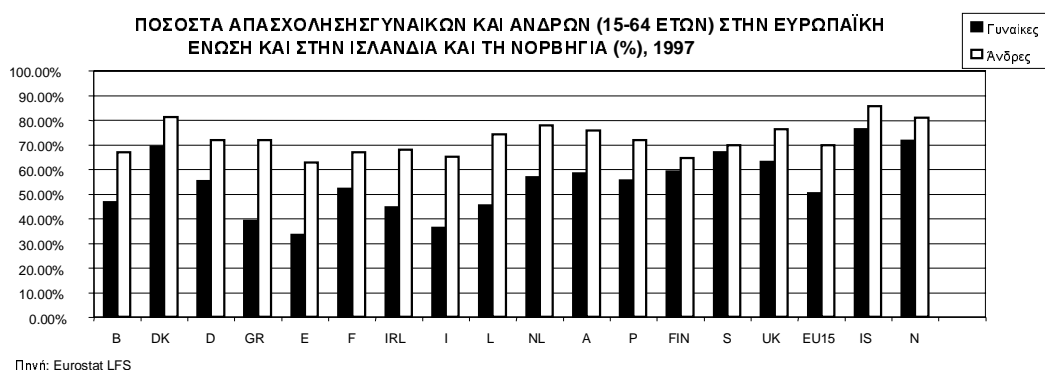
Η καταπολέμηση του χάσματος των φύλων στον τομέα της απασχόλησης

Η άρση του διαχωρισμού της απασχόλησης παραμένει κύριος στόχος της στρατηγικής απασχόλησης. Η συγκέντρωση της απασχόλησης των γυναικών σε ορισμένους τομείς παρέμεινε υψηλή και μάλιστα αυξήθηκε ελαφρά μεταξύ 1996 και 1997.

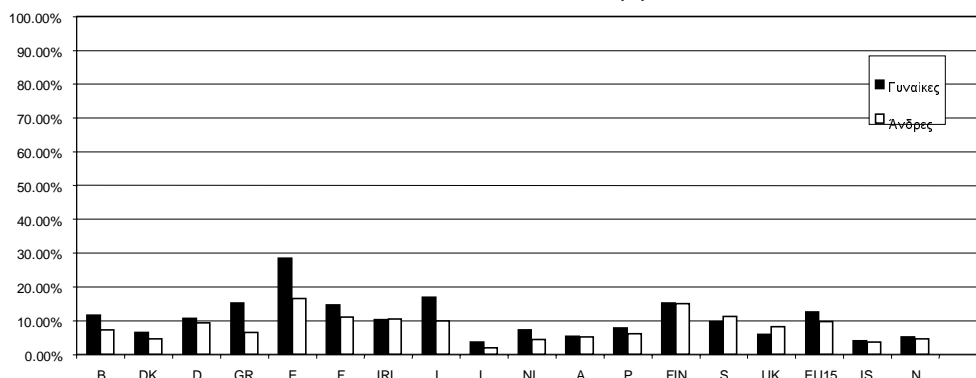
Το μερίδιο των γυναικών στην άτυπη απασχόληση ήταν υψηλότερο από αυτό των ανδρών. Το 1997, το 13% των γυναικών μισθωτών εργαζόταν με βάση σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σε σύγκριση με το 11% των ανδρών. Οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιστοιχούν στο 80% των εργαζομένων μερικής απασχόλησης.

Το μερίδιο της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών εξακολουθεί να αυξάνεται και αντιστοιχούσε στο 66% του συνόλου της απασχόλησης το 1997. Η απασχόληση των γυναικών εξακολουθεί να συγκεντρώνεται στον τομέα των υπηρεσιών και αντιστοιχεί πλέον στο μόλις πάνω από το 80% των γυναικών εργαζομένων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, κυμαινόμενη από 56% στην Ελλάδα έως 94% στη Δανία.

Η τάση αύξησης της επαγγελματικής απασχόλησης τα τελευταία χρόνια συνοδεύτηκε από την ανάληψη εκ μέρους των γυναικών αυξημένου μεριδίου αυτών των θέσεων εργασίας υψηλότερου επιπέδου. Ωστόσο, άλλα τμήματα της αγοράς εργασίας διαχωρίστηκαν περισσότερο. Παραδείγματος χάρη, το μερίδιο της απασχόλησης των γυναικών σε θέσεις γραφείου, τομέας τον οποίο οι γυναίκες σε ορισμένα κράτη μέλη αντιπροσωπεύονταν ήδη υψηλά, αυξήθηκε σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εμφανίστηκαν νέες διαίρεσεις. Οι διαφορές στις ευκαιρίες της αγοράς εργασίας και τις εμπειρίες γυναικών με υψηλά προσόντα σε σύγκριση με αυτές με χαμηλότερα τυπικά προσόντα έχουν γίνει εντονότερες.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΩΝ (15-64 ΕΤΩΝ) ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΛΑΝΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΡΒΗΓΙΑ (%), 1997

Πηγή: Eurostat LFS

Η ισορροπία επαγγελματικού και οικογενειακού βίου

Οι δημογραφικές προοπτικές δείχνουν ότι ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαρτίζεται από λιγότερα παιδιά αλλά περισσότερους ηλικιωμένους. Το γεγονός αυτό σημαίνει μεταβολή όσον αφορά τη φύση της εξάρτησης που θα έχει σημαντικές επιπτώσεις όχι μόνο στη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στην αγορά εργασίας αλλά και στην παροχή τόσο αμειβόμενων όσο και μη αμειβόμενων υπηρεσιών φροντίδας.

Η φροντίδα πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τις γυναίκες συχνά ανεπίσημα και είναι είτε μη αμειβόμενη είτε αμειβόμενη λιγότερο από το κανονικό. Προσδιορίστηκαν ορισμένα αρκετά διαφορετικά μέτρα για τη διευκόλυνση του συνδυασμού εργασίας και ευθυνών φροντίδας³⁸. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα που αφορούν το χρόνο εργασίας, όπως π.χ. ρυθμίσεις άδειας, μειωμένο ωράριο εργασίας καθώς και παροχές σε χρήμα και διατάξεις για την παιδική φροντίδα. Αυτά τα μέτρα αποτέλεσαν το αντικείμενο ανταλλαγής απόψεων στο άτυπο συμβούλιο του Innsbruck³⁹.

Η συμβουλευτική επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη γνώμη της σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά το μέλλον της κοινωνικής προστασίας⁴⁰ τόνισε ότι τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να αναγνωρίσουν την πολύτιμη συμβολή της φροντίδας στην κοινωνία.

Η γήρανση του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αποτελεί τάση ουδέτερη ως προς τα φύλα. Τρεις γυναίκες αντιστοιχούν σε δύο άνδρες ηλικίας 65-79 ετών και η αναλογία αυτή αυξάνεται κάθε δεκαετία. Τα αποτελέσματα της μεταβολής που συνδέονται με τη δημιουργία απασχόλησης σε τομείς που παραδοσιακά ήταν μη αμειβόμενοι - το έργο πραγματοποιούνταν από την οικογένεια ή ως φιλανθρωπική

³⁸ Ο συνδυασμός μεταξύ επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

³⁹ Άτυπη συνεδρίαση των υπουργών εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων, Innsbruck, Αυστρία, 8-10 Ιουλίου, 1998.

⁴⁰ COM(97) 102 τελικό της 12.3.1997, Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

εργασία - αποτέλεσαν το αντικείμενο νέας έρευνας που ξεκίνησε η Επιτροπή το 1998 σε δέκα χώρες⁴¹. Η ισότητα των φύλων συνεπάγεται μια νέα τάξη απασχόλησης, που βασίζεται στην αρχή της καλύτερης κατανομής των ευθυνών μεταξύ γυναικών και ανδρών. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η θέσπιση αυστηρότερων πολιτικών ώστε να καταστεί δυνατός ο καλύτερος συνδυασμός των επαγγελματικών και οικογενειακών ευθυνών είναι αναγκαία για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών. Το γεγονός αυτό τονίστηκε στην κατευθυντήρια γραμμή 17 των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση του 1998, στην οποία αναφέρεται ότι 'τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν να αυξήσουν τα επίπεδα πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας όταν δεν καλύπτονται ορισμένες ανάγκες'.

Η βούληση για την ανύψωση των επιπέδων πρόσβασης στις υπηρεσίες φροντίδας, όταν οι ανάγκες δεν καλύπτονται, ενισχύθηκε στον τέταρτο πυλώνα των κατευθυντήριων γραμμών του 1999. Το γεγονός αυτό ήταν το αποτέλεσμα συζητήσεων των αρμόδιων υπουργών για την ισότητα στις 5-6 Μαΐου 1998. Οι υπουργοί κατέληξαν στα συμπεράσματα ότι η επίτευξη του καλύτερου συνδυασμού του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου είναι βασική για ένα ολόκληρο φάσμα κοινωνικών ζητημάτων και ότι η οικονομικά προσιτή, προσβάσιμη και υψηλής ποιότητας παιδική φροντίδα, τα συστήματα γονικής και άλλης άδειας και οι φιλικές προς την οικογένεια πολιτικές εργασίας είναι θεμελιώδεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα των υπουργών κατά τη συνεδρίαση του Μπέλφαστ, οι κατευθυντήριες γραμμές του 1999 που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο των υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων και επικυρώθηκαν από το Συμβούλιο της Βιέννης το Δεκέμβριο του 1998 αναφέρουν ότι: "τα κράτη μέλη και οι κοινωνικοί εταίροι θα σχεδιάσουν, εφαρμόσουν και προωθήσουν πολιτικές φιλικές προς την οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικά προσιτών, προσβάσιμων και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών φροντίδας για τα παιδιά και τα άλλα εξαρτώμενα πρόσωπα καθώς επίσης και συστήματα γονικής και άλλης άδειας"⁴².

Η ένταξη της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών σε όλες τις κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης

Οι κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1999 καλούν συγκεκριμένα, για πρώτη φορά, τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τη διάσταση της ισότητας στους τρεις πρώτους πυλώνες της στρατηγικής, στην απασχολησιμότητα, το επιχειρηματικό πνεύμα και την ικανότητα προσαρμογής. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την ένταξη της διάστασης του φύλου σε πολιτικές που είναι ευρύτερες από την 'κλασική' πολιτική ισότητας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ένταξη της διάστασης του φύλου έχει ήδη αρχίσει στους τομείς αυτούς και συνεχίστηκε κατά το 1998. Στη συνέχεια δίνεται μια εικόνα της συνάφειας και των εφαρμόσιμων προτάσεων της ένταξης της διάστασης του φύλου σε θέματα που συνδέονται με την απασχόληση.

⁴¹ Employment, family and community activities, European Foundation on the Improvement of Living and Working Conditions, Dublin. - Απασχόληση, οικογενειακές και κοινοτικές δραστηριότητες, Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας, Δουβλίνο.

⁴² Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της 16.12.1998 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 1999.

- **Το επιχειρηματικό πνεύμα και οι γυναίκες**

Οι γυναίκες εξακολουθούν να συμμετέχουν ανεπαρκώς στην εκκίνηση επιχειρήσεων· αντιμετωπίζουν συχνότερα από ό,τι οι άνδρες δυσκολίες όσον αφορά την ανάπτυξη επιχειρήσεων ή την πρόσβαση στην πίστη. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Employment-NOW δημιουργήθηκε μια θεματική ομάδα για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος των γυναικών. Εξετάστηκαν πολυάριθμες επιτυχείς πρωτοβουλίες και το 1998 εκδόθηκε ένα ειδικό φυλλάδιο⁴³ στο οποίο συνοψίζονται μια ανάλυση και παραδείγματα ορθής πρακτικής.

Στο πλαίσιο του τρίτου πολυετούς προγράμματος για ΜΜΕ⁴⁴ προκηρύχθηκε το 1997⁴⁵ μια πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Οι γυναίκες επιχειρηματίες και συνεταίροι στοχοθετούνται συγκεκριμένα σε περισσότερο από το ένα τρίτο των υποστηριζόμενων σχεδίων.

- **Νέα πρότυπα χρόνου εργασίας**

Απαιτούνται ευκαιρίες για εργασία μερικής απασχόλησης και ευέλικτο ωράριο εργασίας προκειμένου να αρθούν τα διαρθρωτικά και συγκυριακά εμπόδια που συνδέονται με τα καθήκοντα φροντίδας των γυναικών και των ανδρών. Ο επιμερισμός της θέσης εργασίας, η ικανότητα διαχείρισης του χρόνου κατά τη διάρκεια της εβδομάδας εργασίας, οι μειώσεις του ωραρίου εργασίας - αυτά και άλλα μέτρα αποτελούν εκφράσεις μιας όλο και μεγαλύτερης συζήτησης σχετικά με την εργασία και τη ζωή.

Η παρακολούθηση των προτύπων χρόνου εργασίας είναι μάλλον περίπλοκη. Οι τρέχουσες εξελίξεις φαίνεται να καταδειχνουν ότι η πρόοδος στον τομέα αυτό είναι βραδεία. Το χάσμα μεταξύ των ωρών εργασίας των γυναικών και των ανδρών μειώνεται. Αυτό ενδέχεται να συμβαίνει καθώς οι ώρες εργασίας των γυναικών εξομοιούνται με τις περισσότερες ώρες των ανδρών.

Στον πυρήνα των διαφορών μεταξύ γυναικών και ανδρών στην αγορά εργασίας βρίσκεται το ζήτημα των πολιτικών για το φύλο και το χρόνο εργασίας⁴⁶.

- **Η συμμετοχή των γυναικών στην κοινωνία των πληροφοριών**

Η κοινωνία των πληροφοριών, με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, παρέχει ένα σημαντικό αριθμό νέων θέσεων εργασίας. Παρέχει επίσης νέες μορφές απασχόλησης όπως η τηλεργασία, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να συμβάλει στο συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού βίου και να το διευκολύνει. Στις 27 Μαΐου 1998 η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να επικυρώσουν τη σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας σχετικά με την εργασία κατ' οίκον (βλέπε κεφάλαιο 4)⁴⁷.

⁴³ 'Business creation by women, measures to support the creation, consolidation and growth of women-owned business', Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ V, Μονάδα V/B/4, 1998.

⁴⁴ Τρίτο πολυετές πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1997-2000).

⁴⁵ EE C 117/17 της 15.4.1997.

⁴⁶ Gender and working time policies, Gender and Employment Group of Experts - Πολιτικές για το φύλο και το χρόνο εργασίας, Ομάδα εμπειρογνομόνων σε θέματα φύλου και απασχόλησης - Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ V, 1998.

⁴⁷ EE L 165 της 10.6.1998.

Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στον τομέα των νέων τεχνολογιών. Έτσι, έχει ζωτική σημασία για το μέλλον να αποφευχθεί ο διαχωρισμός και να ενταχθούν οι γυναίκες στους νέους τομείς "υψηλής τεχνολογίας". Η συνεκτίμηση της διαίρεσης των θέσεων εργασίας και των καθηκόντων μεταξύ γυναικών και ανδρών προκύπτει μόλις η νέα τεχνολογία εισάγεται στο χώρο εργασίας. Αυτό ήταν το συμπέρασμα ενός συνεδρίου με τίτλο "Απασχόληση 2002, το μέλλον για τις γυναίκες" που πραγματοποιήθηκε στο Linz της Αυστρίας στις 3-4 Σεπτεμβρίου 1998. Το συμπέρασμα του σεμιναρίου ήταν ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι αλλαγές όσον αφορά την προοπτική και η πρόβλεψη φιλικών προς την οικογένεια πολιτικών μπορούν να αυξήσουν τις ευκαιρίες για τις γυναίκες.

- **Η διάσταση του φύλου στον κοινωνικό διάλογο**

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βιέννης επιβεβαίωσε ότι οι κοινωνικοί εταίροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο (UNICE, CEEP and ETUC)⁴⁸ έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της στρατηγικής απασχόλησης. Οι κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης του 1998 και του 1999 αναφέρονται στη σημασία της συμβολής τους στη στρατηγική απασχόλησης σε όλους τους πυλώνες.

Ο κοινωνικός διάλογος και το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο αποτέλεσαν τα αντικείμενα ενός συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της αυστριακής προεδρίας στη Βιέννη⁴⁹ το Νοέμβριο του 1998. Η σημασία του ρόλου των κοινωνικών εταίρων στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών τονίστηκε, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της ίσης αμοιβής και την ενίσχυση του καθεστώτος των εργαζομένων μερικής απασχόλησης και των εργαζομένων με σύμβαση ορισμένου χρόνου, στα οποία οι γυναίκες αποτελούν την πλειονότητα.

Οι κοινωνικοί εταίροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο άρχισαν διαπραγματεύσεις σχετικά με τους εργαζομένους με σύμβαση ορισμένου χρόνου στις 23 Μαρτίου 1998 για τη συμπλήρωση της συμφωνίας σχετικά με την εργασία μερικής απασχόλησης⁵⁰ που συνήφθη το 1997⁵¹. Το γεγονός αυτό έχει ζωτική σημασία για τις γυναίκες καθώς αποτελούν την πλειονότητα των εργαζομένων μερικής απασχόλησης. Έχουν επίσης σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στις πολιτικές για το ωράριο εργασίας προκειμένου να διευκολυνθεί ο συνδυασμός του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου.

Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας, που αποτελεί μέσο διευκόλυνσης και συμπλήρωσης της εφαρμογής του πυλώνα ικανότητας προσαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών απασχόλησης. Στις 25 Νοεμβρίου 1998 εγκρίθηκε μια ανακοίνωση με την οποία καλούνται οι κοινωνικοί εταίροι να εξετάσουν περαιτέρω τρόπους βελτίωσης τόσο της ευελιξίας όσο και της ασφάλειας στην νέα οργάνωση της εργασίας⁵². Οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσαν

⁴⁸ Ένωση Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης, Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημόσιων Επιχειρήσεων, Ευρωπαϊκή Εργατική Συνομοσπονδία..

⁴⁹ 'The European Social Model and Social Dialogue', Βιέννη, 9 Νοεμβρίου 1998, Συνέδριο που διοργάνωσε το ομοσπονδιακό υπουργείο Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

⁵⁰ Οδηγία 97/81/EK του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, CEEP και ETUC.

⁵¹ Οδηγία 98/23/EK του Συμβουλίου για την επέκταση στο Ηνωμένο Βασίλειο της οδηγίας 97/81/EK.

⁵² COM(98) 592 της 25.11.1998, Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης της εργασίας - μια θετική προσέγγιση στην αλλαγή.

να αντιμετωπίσουν κατά χρήσιμο τρόπο το ζήτημα της εισόδου ή επανεισόδου των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και της πρόσβασης στην κατάρτιση καθώς επίσης και το ζήτημα του καλύτερου συνδυασμού των οικογενειακών και επαγγελματικών ευθυνών. Στη Βιέννη, το Σεπτέμβριο του 1998, στα πλαίσια μιας συνεδρίασης εμπειρογνομόνων τονίστηκε ο σημαντικός ρόλος των κοινωνικών εταίρων στην προσπάθεια συνδυασμού οικογενειακού βίου και εργασίας καθώς και η αναγκαιότητα για το μέλλον μιας κοινωνίας η οποία ακούει τα παιδιά της και στοχοθετεί τις πολιτικές της προς την κατεύθυνση των αναγκών τους και των προοπτικών της ζωής τους⁵³.

Ο κλαδικός διάλογος είναι, σε πολλές περιπτώσεις, ένα κατάλληλο επίπεδο στο οποίο μπορεί να προωθηθεί καλύτερα η ισότητα των ευκαιριών των γυναικών στην αγορά εργασίας. Μια μελέτη σχετικά με τις συνθήκες εργασίας σε διάφορους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας⁵⁴ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει κάποιος δεσμός μεταξύ της ισχυρής κλαδικής διαπραγματεύσεως και των ορθών πρακτικών όσον αφορά την ισότητα ευκαιριών. Σε συνέχεια της έκθεσης αυτής, οι κοινωνικοί εταίροι στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης και στον κλάδο του ηλεκτρισμού θα ξεκινήσουν ερευνητικά σχέδια δράσης, μελέτες και συνέδρια με την υποστήριξη της Επιτροπής το 1999.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Το 'θέμα της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων'

Η εκπροσώπηση των γυναικών σε υπεύθυνες θέσεις και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων στα πολιτικά όργανα, αποτέλεσε αντικείμενο μακρών συζητήσεων κατά το 1998. Η ύπαρξη συγκριτικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στις διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων στα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια έχει σταδιακά βελτιώσει τις γνώσεις μας για το θέμα αυτό. Σημαντικός αριθμός κυβερνήσεων, πολιτικών κομμάτων και οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη που υπάρχει για να αλλάξει η κατάσταση και έχουν θέσει ως στόχο τους την καλύτερη ισορροπία όσον αφορά τη συμμετοχή γυναικών και ανδρών τόσο στα εκλεγμένα όσο και στα διορισμένα όργανα και επιτροπές. Τα επιχειρήματα που συνδέονται με το στόχο αυτόν είναι πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά. Η αρχή της δημοκρατίας προϋποθέτει καλύτερη εκπροσώπηση γυναικών και ανδρών για να επιτευχθεί ο στόχος της ισότιμης δημοκρατίας. Η αρχή της καλύτερης αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού σημαίνει ότι πρέπει να εκμεταλλευτούμε πλήρως τα talenta και τις δυνατότητες των γυναικών. Η αρχή της κοινωνικής δικαιοσύνης σημαίνει την αναγνώριση μιας *de facto* ισότητας όσον αφορά την πρόσβαση σε όλους τους πόρους της οικονομίας και της εξουσίας.

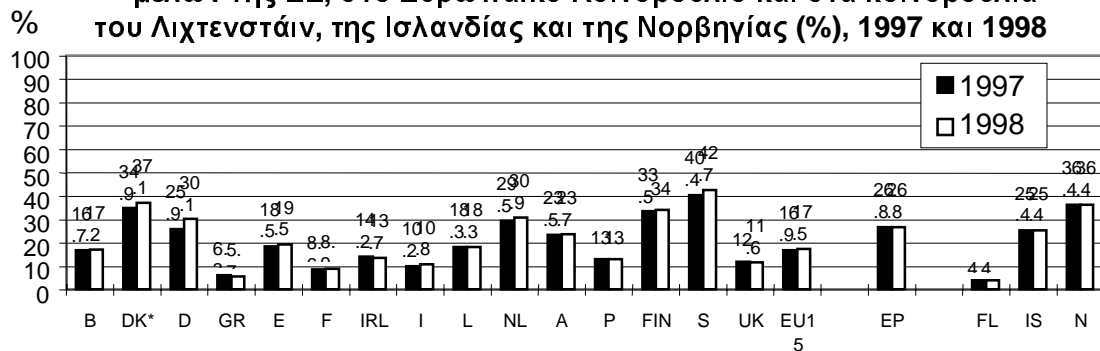
Ο ποσοτικός στόχος της ισόρροπης συμμετοχής γυναικών και ανδρών στα όργανα λήψης αποφάσεων συνδέεται επίσης με τον ποιοτικό στόχο της αλλαγής της

⁵³ "Μια στρατηγική για την Ευρώπη - Εξισορρόπηση οικογένειας και εργασίας", Βιέννη, 14-15 Σεπτεμβρίου 1998.

⁵⁴ Οι συνθήκες εργασίας των γυναικών στους διάφορους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας, τελική έκθεση των Tina Weber και Peter Foster.

πολιτικής και του τρόπου με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις. Μία κρίσιμη μάζα γύρω στο 30% περίπου γυναικών φαίνεται να είναι απαραίτητη για να δημιουργηθεί η αναγκαία δυναμική για τη βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων ώστε οι ανησυχίες, οι ανάγκες και τα συμφέροντα γυναικών και ανδρών να αντικατοπτρίζονται στις αποφάσεις αυτές. Οι διαφορετικές αλλά συμπληρωματικές απόψεις γυναικών και ανδρών και ο αμοιβαίος εμπλουτισμός τους πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε όλες τις δημόσιες πολιτικές που διαμορφώνουν την καθημερινή ζωή των πολιτών. Η συνθήκη του Άμστερνταμ τονίζει της δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλες τις τις πολιτικές. Η προσπάθεια αυτή απαιτεί υψηλό βαθμό συνεργασίας και συντονισμένες ενέργειες όλων των ευρωπαϊκών οργάνων, των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και των μη κυβερνητικών οργανισμών, ώστε να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος στο ζήτημα της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στη λήψη των αποφάσεων.

Πίνακας
Συμμετοχή γυναικών στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών
μελών της ΕΕ, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα κοινοβούλια
του Λιχτενστάιν, της Ισλανδίας και της Νορβηγίας (%), 1997 και 1998

Πηγή: FrauenComputerZentrum Berlin. Ενημέρωση στοιχείων 1997 Ιούνιος 1997· ενημέρωση στοιχείων 1998 Ιούνιος 1998, ενημέρωση των στοιχείων για τη D και τη S Σεπτέμβριος 1998.

Σημ: *Στα στοιχεία για την κάτω βουλή δεν περιλαμβάνονται 4 μέλη που έχουν εκλεγεί στη Γροιλανδία και στις Φάροες νήσους.

Η συμμετοχή των γυναικών στα κοινοβούλια και στις κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημαντική αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στα εθνικά κοινοβούλια παρατηρήθηκε μετά τις εκλογές που πραγματοποιήθηκαν το 1997. Η αύξηση αυτή παγιώθηκε, αλλά χωρίς ουσιαστική βελτίωση, με τις εκλογές στη Δανία, στις Κάτω Χώρες, στη Σουηδία και στη Γερμανία το 1998. Συνολικά, η συμμετοχή των γυναικών στα εθνικά κοινοβούλια αυξήθηκε μόνο κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες (από 16,9% το 1997 σε 17,5% το 1998).

Εάν περιληφθούν στη μελέτη και οι κάτω βουλές των κοινοβουλίων, τότε εμφανίζεται μια κάπως ευνοϊκότερη τάση: το 1997 οι γυναίκες κατείχαν το 20,3% των εδρών στις κάτω βουλές της Ευρώπης. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 21,1% το 1998. Το χάσμα των φύλων στις άνω βουλές των εθνικών κοινοβουλίων είναι πολύ πιο ουσιαστικό, αφού το ποσοστό εκπροσώπησης των γυναικών φτάνει μόλις το 10,3 (1997:10,4%, 1998: 10,3%).

Σε κυβερνητικό επίπεδο, παρατηρείται μία αύξηση στο ποσοστό των γυναικών που κατέχουν κυβερνητικές θέσεις μεταξύ του 1997 και του 1998 (από 19,3% σε 21,9%). Σημαντική αύξηση του ποσοστού των γυναικών παρατηρήθηκε στις κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου (από 25% σε 33,3%), της Δανίας (από 26,5% σε 35%) της Γερμανίας (από 15,6% σε 35%) και της Ιταλίας (από 17,1% σε 20,5%) μεταξύ του 1997 και του 1998. Ωστόσο, υπήρξε μείωση του ποσοστού στη Φινλανδία και στην Αυστρία, όπου το ποσοστό των γυναικών στην κυβέρνηση μειώθηκε περισσότερο από πέντε τοις εκατό.

Τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής γυναικών στη λήψη πολιτικών αποφάσεων εντοπίζονται σε περιφερειακό επίπεδο. Μεταξύ του 1997 και του 1998 η συμμετοχή των γυναικών αυξήθηκε κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες (23,2 σε 24,5%) για τις περιφερειακές κυβερνήσεις και κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες (από 26,6 σε 27,8%) για τα περιφερειακά κοινοβούλια.

Η εκπροσώπηση των γυναικών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Οι εκλογές για την επόμενη πενταετή θητεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα πραγματοποιηθούν τον Ιούνιο του 1999. Η γενική τάση της εκπροσώπησης των γυναικών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι η σταθερή αύξηση των γυναικών μελών του ΕΚ κατά τις δύο τελευταίες θητείες.

Το ποσοστό των εδρών τις οποίες κατέχουν γυναίκες μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αυξήθηκε από 17,3% (ή 75 έδρες) μετά τις εκλογές του Ιουνίου 1984 σε 20% (ή 103 έδρες) μετά τις εκλογές του Ιουνίου 1989.

Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε και πάλι μετά τις εκλογές του Ιουνίου 1994, αφού η εκπροσώπηση των γυναικών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έφτασε το 25,7% (ή 146 έδρες σε σύνολο 567 εδρών).

Την 1η Ιανουαρίου του 1995 η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού εκπροσώπησης των γυναικών σε 26,4% το 1996. Λαμβάνοντας υπόψη τις αντικαταστάσεις και τις παραιτήσεις, οι γυναίκες μέλη του ΕΚ αποτελούσαν το 26,7% όλων των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1998 πριν τις επικείμενες εκλογές του 1999.⁵⁵

Το Προεδρείο του Κοινοβουλίου αποτελείται από 14 αντιπρόεδρους και πέντε κοσμήτορες. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν τρεις γυναίκες αντιπρόεδροι (ποσοστό 21,4%). Σήμερα, υπάρχουν τρεις (μεταξύ είκοσι) γυναίκες πρόεδροι μόνιμων επιτροπών και μία (μεταξύ τριών) γυναίκα πρόεδρος υποεπιτροπής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁵⁶ πραγματοποίησε ανάλυση σχετικά με τα εκλογικά συστήματα που ισχύουν αυτή τη στιγμή στα κράτη μέλη και τον αντίκτυπό τους στην πολιτική εκπροσώπηση των γυναικών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα υψηλότερα ποσοστά εκπροσώπησης των γυναικών παρατηρούνται στα εθνικά κοινοβούλια

⁵⁵ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 1998.

⁵⁶ Διεύθυνση Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Αντίκτυπος των εκλογικών συστημάτων όσον αφορά την πολιτική εκπροσώπηση των γυναικών, Σειρά για τα δικαιώματα των γυναικών, Αριθ. 8, 1997.

(Σουηδίας, Φινλανδίας, Δανίας και Κάτω Χωρών) τα οποία έχουν είτε αναλογικό είτε μεικτό εκλογικό σύστημα. Τα κράτη μέλη τα οποία έχουν πολύ χαμηλά επίπεδα συμμετοχής γυναικών (Ελλάδα, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) είναι εκείνα που εφαρμόζουν πλειοψηφικό ή μεικτό εκλογικό σύστημα. Η εγκυρότητα των στοιχείων αυτών ενισχύεται από διεθνή έρευνα στην οποία συγκρίνονται 162 χώρες.⁵⁷

Κατά την προεκλογική περίοδο για τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1999, δίκτυα όπως το EUDIF⁵⁸ και το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών πραγματοποιούν εκστρατείες για να πείσουν τα πολιτικά κόμματα σε όλα τα κράτη μέλη σχετικά με την αναγκαιότητα να προσφέρουν λίστες υποψηφίων στις οποίες θα χρησιμοποιείται ένα σύστημα εναλλαγής γυναικών και ανδρών. Η ευρωπαϊκή εκστρατεία 'Ψηφίστε την ισορροπία των φύλων' η οποία στηρίζεται από την Επιτροπή θα συμβάλει σημαντικά στην αύξηση του αριθμού των γυναικών σε εκλεγμένες θέσεις.

Η εκπροσώπηση των γυναικών στα άλλα ευρωπαϊκά όργανα

Πολλές νέες διαδικασίες για την εφαρμογή του τρίτου προγράμματος δράσης για την ισότητα ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών (1997-2000) όσον αφορά το προσωπικό της Επιτροπής καθιερώθηκαν κατά το 1998. Στα μέσα του 1998, γύρω στις 22 Διευθύνσεις και γραφεία άρχισαν να δημιουργούν νέες δομές, σχέδια δράσης και παρακολούθησης, επαναφέροντας έτσι το θέμα της ισότητας για το προσωπικό της Επιτροπής. Μια σημαντική αλλαγή που συνέβη κατά το 1998, ήταν η έγκριση ενός κανονισμού του Συμβουλίου ο οποίος περιελάμβανε άρθρα σχετικά με την ισότητα όσον αφορά τις διαδικασίες πρόσληψης και την υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων⁵⁹. Για το 1998 ορίστηκαν στόχοι πρόσληψης και προαγωγής για τους ανώτερους βαθμούς. Οι στόχοι περιελάμβαναν την υποψηφιότητα γυναικών για το βαθμό του διευθυντή, την αύξηση των υποψηφιοτήτων στο μέσο διοικητικό επίπεδο, την πρόσληψη μέγιστου αριθμού γυναικών στο κύριο διοικητικό επίπεδο και στη 'διεύρυνση' του προσωπικού και την πρόσληψη μέγιστου αριθμού γυναικών σε θέσεις διοικητών και υποδιοικητών για το σύνολο του προσωπικού⁶⁰.

Η Επιτροπή της περιόδου 1989-1993 είχε 2 γυναίκες Επιτρόπους σε σύνολο 17. Σήμερα η Επιτροπή αποτελείται από 20 Επιτρόπους, οι 5 από τους οποίους είναι γυναίκες. Μέχρι το τέλος του 1999, θα οριστεί νέα Επιτροπή.

Σημαντική πρόοδος όσον αφορά την εκπροσώπηση των γυναικών παρατηρείται στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή Περιφερειών.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) έχει 222 μέλη τα οποία προέρχονται από κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς των κρατών μελών. Οι υποψηφιότητες γυναικών για την ΟΚΕ αυξήθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια και το ποσοστό των γυναικών στην τρέχουσα θητεία (1998-2000) φτάνει το 17%. Γυναίκα εκλέχτηκε για πρώτη φορά πρόεδρος της ΟΚΕ το 1998.

⁵⁷ Διακοινοβουλευτική Ένωση, Εκλογικά συστήματα: Παγκόσμια συγκριτική μελέτη, Γενεύη, 1993· Άνδρες και γυναίκες στην πολιτική: Η συνεχιζόμενη διαμόρφωση της δημοκρατίας, Γενεύη, 1997.

⁵⁸ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γυναικών για την Τεκμηρίωση και την Ενημέρωση, Παρίσι, Γαλλία.

⁵⁹ Κανονισμός του Συμβουλίου αριθ. 781/98 της 7.4.98, ΕΕ L 113 της 15.4.1998, σ.4.

⁶⁰ SEC(1998) 518.

Τα 222 μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών διορίζονται και η θητεία τους είναι τετραετής. Το ποσοστό των γυναικών που διορίστηκαν στην Επιτροπή για τη δεύτερη θητεία της (1998), αυξήθηκε σε 14,9% από 9,9% που ήταν στην πρώτη θητεία της (1994-1998).

Καμία πρόοδος δεν έχει σημειωθεί στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο αποτελείται από 15 δικαστές και 9 γενικούς εισαγγελείς και όλοι είναι άνδρες. Το Πρωτοδικείο, το οποίο προστέθηκε στο Δικαστήριο το 1989, αποτελείται από 15 δικαστές, δύο από τους οποίους είναι γυναίκες. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τα 15 μέλη είναι άνδρες.

Τα επόμενα βήματα

Εκλογές ή ανασχηματισμοί κυβερνήσεων συνέβησαν στα μισά σχεδόν κράτη μέλη κατά τους τελευταίους 24 μήνες. Στις περισσότερες περιπτώσεις παρατηρείται σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών στις κυβερνήσεις και στα εθνικά κοινοβούλια. Εκτός από αυτούς τους παράγοντες, η κινητοποίηση για τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 1999, δημιούργησε ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον στον πολιτικό τομέα. Οι εξελίξεις αυτές δημιούργησαν περισσότερες ευκαιρίες για ενέργειες υπέρ μιας πιο ισορροπημένης συμμετοχής γυναικών και ανδρών στην πολιτική. Μέσα στο ευνοϊκό αυτό πλαίσιο, το 1999 είναι το έτος κατά το οποίο τα κράτη μέλη πρέπει να αναφέρουν τις σχετικές ενέργειές τους σύμφωνα με τη δέσμευση που έχουν αναλάβει στη Σύσταση του Συμβουλίου (96/694/ΕΚ)⁶¹ τον Δεκέμβριο του 1996, σχετικά με την ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων.

Για την προπαρασκευή της έκθεσης αυτής η Επιτροπή διοργάνωσε ένα σεμινάριο⁶² τον Μάιο του 1998, με σκοπό να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών στρατηγικών για τη βελτίωση της συμμετοχής των γυναικών στη λήψη των αποφάσεων. Με τη συγκέντρωση των κυριότερων εθνικών συντελεστών, το σεμινάριο προσέφερε δυνατότητα ανταλλαγής και διάδοσης ορθών πρακτικών που εφαρμόζονται ήδη σε πολλές χώρες. Μέσα στο 1999 η Επιτροπή θα ζητήσει από τα κράτη μέλη και τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς (στους οποίους επίσης απευθύνεται η σύσταση) τις αναγκαίες πληροφορίες για να αξιολογήσει την εφαρμογή της σύστασης κατά τα πρώτα τρία χρόνια μετά την έγκρισή της. Η έκθεση θα χρησιμεύσει ως βάση για τη συστηματική σύγκριση των εθνικών πολιτικών σχετικά με την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων κατά τα επόμενα χρόνια. Θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την παρακολούθηση της προόδου στον τομέα αυτόν.

Θα συμβάλει επίσης στη θέσπιση δεικτών και οροθέτησης στον τομέα της λήψης των αποφάσεων που θα βοηθήσουν στην παρακολούθηση εκ μέρους της ΕΕ του προγράμματος δράσης του Πεκίνου (βλ. Κεφάλαιο 1). Για την επισκόπηση του Συμβουλίου του 1998 σχετικά με τη συνέχιση του προγράμματος δράσης του Πεκίνου, η αυστριακή προεδρία προετοίμασε ένα έγγραφο προβληματισμού σχετικά με τη σπουδαιότητα των στοιχείων κατά φύλο, των δεικτών και της οροθέτησης. Επίκεντρο του εγγράφου αυτού ήταν η προώθηση των γυναικών στα κέντρα εξουσίας

⁶¹ ΕΕ L 319/11 της 10.12.1996.

⁶² Βρυξέλλες 11 Μαΐου 1998.

και λήψης αποφάσεων, και ιδιαίτερα στη λήψη πολιτικών αποφάσεων, ένα στρατηγικό στόχο ο οποίος έχει αναγνωριστεί από τα κράτη μέλη. Όλα τα κράτη μέλη συμφώνησαν σχετικά με την προσέγγιση αυτή στο Συμβούλιο Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων της 2ας Δεκεμβρίου 1998, γεγονός το οποίο υποδηλώνει την υψηλού επιπέδου δέσμευση των πολιτικών ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προχωρήσουν προς την κατεύθυνση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων όσον αφορά τη λήψη των αποφάσεων στην πολιτική. Η δέσμευση αυτή συνδυάζεται, ενισχύει και ενισχύεται από την πολιτική δέσμευση των ευρωπαϊκών οργάνων προς την ίδια κατεύθυνση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Εισαγωγή

Το 1998 ήταν έτος παγιοποίησης όσον αφορά τις νομικές πτυχές της ίσης μεταχείρισης μεταξύ γυναικών και ανδρών. Από νομοθετική άποψη, το Συμβούλιο ενέκρινε δύο οδηγίες, με τις οποίες επεκτείνονται και στο Ηνωμένο Βασίλειο οι οδηγίες σχετικά με το βάρος της απόδειξης και τη μερική απασχόληση, οι οποίες είχαν εγκριθεί το 1997 με το Κοινωνικό Πρωτόκολλο. Αυτή η νέα επέκταση στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία ακολούθησε την επέκταση του 1997 για τις οδηγίες σχετικά με τη γονική άδεια και την ενημέρωση των εργαζομένων και τη διαβούλευση με αυτούς, συμβολίζει την επιστροφή σε μια ισορροπημένη και ενιαία κοινωνική πολιτική. Οι οδηγίες αυτές ενημέρωσαν και συμπλήρωσαν το νομοθετικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την ισότητα.

Όσον αφορά τις αποφάσεις, το Δικαστήριο έχει εκδώσει ασυνήθιστα μεγάλο αριθμό (11) σημαντικών αποφάσεων στον τομέα της ίσης μεταχείρισης μεταξύ γυναικών και ανδρών. Για πολλές άλλες υποθέσεις, για τις οποίες πραγματοποιήθηκαν συνεδριάσεις κατά το 1998, η απόφαση αναμένεται μέσα στους επόμενους μήνες. Ο μεγάλος αριθμός των αποφάσεων ασφαλώς σημαίνει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα δικαιώματα των γυναικών εργαζομένων, οι οποίες αισθάνονται ότι υφίστανται διακρίσεις σχετικά με την αμοιβή, την πρόσβαση στην απασχόληση, τις συνθήκες εργασίας ή τα δικαιώματα στην κοινωνική ασφάλιση. Το 1998 ήταν επίσης έτος εξέτασης της πρακτικής εφαρμογής των οδηγιών που αφορούν την ισότητα εκ μέρους των κρατών μελών και όπου αυτό ήταν αναγκαίο, κινήθηκαν διαδικασίες παράβασης με σκοπό να εξασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή. Η έγκριση εκ μέρους της Επιτροπής κατά το 1999 δύο εκθέσεων που αφορούν την εφαρμογή των οδηγιών σχετικά με την άδεια μητρότητας και τη γονική άδεια, θα τονίσει ακόμη περισσότερο το στόχο της αυστηρής εξέτασης της σωστής εφαρμογής από τα κράτη μέλη της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με την ισότητα.

Προστασία των εγκύων και των λεχώνων

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας του Συμβουλίου 92/85/ΕΟΚ της 19ης Οκτωβρίου 1992, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων (δέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16,

παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)⁶³, η Επιτροπή πρόκειται να εγκρίνει μία έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας αυτής στα κράτη μέλη. Στην έκθεση της, η οποία συντάχθηκε με βάση τις απαντήσεις που έδωσαν τα κράτη μέλη σε ένα ερωτηματολόγιο, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι περισσότερες διατάξεις της οδηγίας έχουν μεταφερθεί σωστά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, παρά το ότι όλες οι εθνικές νομοθεσίες ευθυγραμμίζονται με την οδηγία στο σημείο αυτό, παρατηρούνται μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας και το επίπεδο της αμοιβής ή του επιδόματος που καταβάλλεται κατά την περίοδο αυτή. Από αυτήν την άποψη, αξίζει να σημειωθεί ότι στην Πορτογαλία, ο νόμος σχετικά με την προστασία της μητρότητας των εγκύων εργαζομένων (και της πατρότητας) τροποποιήθηκε το 1998, αυξάνοντας την άδεια μητρότητας σε 110 ημέρες από την 1η Ιανουαρίου 1999 και σε 120 ημέρες από την 1η Ιανουαρίου 2000. Για άλλες πτυχές των μέτρων μεταφοράς στα κράτη μέλη, ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες επιφυλάξεις όσον αφορά τη συμβατότητά τους με την οδηγία. Η Επιτροπή έχει ξεκινήσει διαδικασίες παράβασης εναντίον των κρατών μελών, τα οποία δεν μετέφεραν σωστά ορισμένες από τις διατάξεις της οδηγίας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξέδωσε, επιπλέον, δύο εξαιρετικά σημαντικές αποφάσεις για τις υποθέσεις *Brown κατά Rentokil*⁶⁴ και *Boyle*⁶⁵ σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων στην εργασία των εγκύων και των λεγόνων. Στην απόφαση για την υπόθεση *Brown* προβλέπεται ότι δεν πρέπει να γίνεται διάκριση εναντίον των γυναικών με ασθένειες που οφείλονται στην εγκυμοσύνη και αποτελεί πλήρη ανατροπή προηγούμενης απόφασης του Δικαστηρίου σχετικά με την υπόθεση *Larsson*.⁶⁶ Η απόφαση για την υπόθεση *Boyle* ήταν η πρώτη που εκδόθηκε βάσει της οδηγίας 92/85/ΕΟΚ για τις εγκύους εργαζόμενες. Στην περίπλοκη απόφαση όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων που παρέχει η οδηγία και των ευνοϊκότερων δικαιωμάτων που παρέχει η σύμβαση εργασίας, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε, μεταξύ άλλων, ότι οι γυναίκες έχουν δικαίωμα για 14 εβδομάδες συνεχούς άδειας μητρότητας η οποία δεν είναι δυνατόν να περικοπεί ή να διακοπεί από μια περίοδο άδειας ασθένειας.

Το βάρος απόδειξης σε περιπτώσεις διάκρισης λόγω φύλου

Στις 13 Ιουλίου 1998, το Συμβούλιο ενέκρινε μία οδηγία⁶⁷ με την οποία επεκτείνεται στο Ηνωμένο Βασίλειο η οδηγία 97/80/ΕΚ⁶⁸ σχετικά με το βάρος της απόδειξης σε περιπτώσεις διάκρισης λόγω φύλου. Με την οδηγία αυτή δίνεται στο Ηνωμένο Βασίλειο προθεσμία έως τις 22 Ιουλίου 2001 για να εφαρμόσει την οδηγία 97/80/ΕΚ.

⁶³ ΕΕ L 348 της 28.11.1992, σ. 1.

⁶⁴ Απόφαση του ΕΔ της 30.06.1998, Υπόθεση C-394/96, *Brown κατά Rentokil*, [1998] ECR I 4185.

⁶⁵ Απόφαση του ΕΔ της 27.10.1998, Υπόθεση C-411/96 *Margaret Boyle κ.λπ. κατά Equal Opportunities Commission* [1998] ECR (n.y.r.).

⁶⁶ Υπόθεση C-400/95 *Larsson κατά Fotex Supermarked* [1997] ECR I-2757.

⁶⁷ Οδηγία 98/52/ΕΚ, ΕΕ L 205 της 22.7.1998, σ. 66.

⁶⁸ ΕΕ L 14 της 20.01.1998, σ. 6.

Γονική άδεια

Η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας 96/34/EK⁶⁹ της 3ης Ιουνίου 1996 στα εθνικά δίκαια ήταν, στη συμφωνία πλαίσιο σχετικά με τη γονική άδεια των UNICE, CEEP και ETUC, η 3η Ιουνίου 1998. Η Επιτροπή ξεκίνησε διαδικασίες παράβασης εναντίον της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου και της Πορτογαλίας επειδή δεν μετέφεραν την οδηγία στα εθνικά τους δίκαια μέσα στη συγκεκριμένη περίοδο. Η Ιρλανδία και η Αυστρία χρησιμοποίησαν τη δυνατότητα του άρθρου 2, παράγραφος 2 της οδηγίας να καθυστερήσουν την εφαρμογή της οδηγίας. Η Επιτροπή εξετάζει την εθνική νομοθεσία των κρατών μελών που έχουν μεταφέρει την οδηγία.

Υπάρχει νέα δέσμευση σε εθνικό επίπεδο για να γίνουν επενδύσεις ώστε να υπάρξει συμβίβασμος επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και να προβλέπεται άδεια για τους γονείς που εργάζονται. Πολλές αλλαγές έγιναν κατά το 1998. Ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία προέβλεπαν ήδη διατάξεις περί γονικής άδειας, αποφάσισαν να τις βελτιώσουν (Κάτω Χώρες). Άλλα, τα οποία δεν έχουν θεσπίσει καθόλου τη γονική άδεια ή μόνο έως ένα βαθμό, ανακοίνωσαν χρονοδιάγραμμα όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με την οδηγία (Ιρλανδία, Λουξεμβούργο και ΗΒ). η Ιταλία συνέταξε νόμο σχετικά με την άδεια μητρότητας, τη γονική άδεια και τις ώρες εργασίας. Η Αυστρία εισήγαγε το δικαίωμα των γονέων που έχουν γονική άδεια, να προσλαμβάνονται σε προσωρινές αμειβόμενες θέσεις απασχόλησης ώστε να γίνεται ομαλότερα η επανένταξή τους στον κόσμο της εργασίας.

Ίση μεταχείριση γυναικών και ανδρών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης

Η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασίες παράβασης εναντίον όλων των κρατών μελών για μη κοινοποίηση των μέτρων μεταφοράς σχετικά με την οδηγία 96/97/EK⁷⁰ της 20ης Δεκεμβρίου 1996 που τροποποιεί την οδηγία 86/378/ΕΟΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης) (οδηγία μετά την έκδοση της απόφασης για την υπόθεση Barber) με προθεσμία έως την 1η Ιουλίου 1997. Προς το παρόν, οι διαδικασίες παράβασης για μη κοινοποίηση συνεχίζονται κατά τριών κρατών μελών (Γαλλία, Ελλάδα και Λουξεμβούργο).⁷¹

Στις 11 Δεκεμβρίου 1997 το Δικαστήριο εξέδωσε μια σημαντική απόφαση σχετικά με τη μη υπαγωγή των εργαζομένων με μειωμένο ωράριο σε καθεστώς που παρέχει δικαίωμα λήψεως ορισμένων συμπληρωματικών παροχών όσον αφορά τη σύνταξη γήρατος.⁷² Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι οι περίοδοι εργασίας των εργαζομένων με μειωμένο ωράριο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αναδρομικά στον υπολογισμό των συμπληρωματικών παροχών ότι το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 119 της συνθήκης δεν περιορίζεται από το πρωτόκολλο αριθ. 2 το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁶⁹ Οδηγία 96/34/EK, ΕΕ L145 της 19.6.1996, σ.4.

⁷⁰ ΕΕ L 46 της 17.2.1997, σ. 20.

⁷¹ Για λεπτομέρειες, βλ. Δέκατη πέμπτη ετήσια έκθεση για τον έλεγχο της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου 1997, COM(98) 317 τελικό της 19ης Μαΐου 1998, Παράρτημα IV σ. 48.

⁷² Υπόθεση C-246/96, *Magorrian* και *Cunningham*, [1997] ECR I-7153.

Ίση μεταχείριση στα προβλεπόμενα από το νόμο συστήματα κοινωνικής ασφάλισης

Το Δικαστήριο προσδιόρισε την ακριβή έννοια της παρέκκλισης από την αρχή της ίσης μεταχείρισης που επιτρέπεται από την οδηγία 79/7/ΕΟΚ⁷³ της 19ης Δεκεμβρίου 1978 περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης (προβλεπόμενα από το νόμο συστήματα) δυνάμει του άρθρου 7 (παράγραφος (1)(α) (ηλικία συνταξιοδότησης).

Με την απόφασή του της 30ης Απριλίου 1998⁷⁴ για την υπόθεση *DeVriendt* και άλλες συνεκδικασθείσες υποθέσεις, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι η βελγική νομοθεσία σχετικά με τις συντάξεις είναι σύμφωνη με την οδηγία 79/7/ΕΟΚ. □

Εργασία κατ' οίκον

Στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα κοινωνικής δράσης (1995-1997), η Επιτροπή είχε αναγνωρίσει πλήρως την ανάγκη πάλης σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας των πολυάριθμων κατ' οίκον εργαζομένων. Στις 27 Μαΐου 1998, η Επιτροπή ενέκρινε μία σύσταση⁷⁵ για την κύρωση της σύμβασης αριθ. 177 της ΔΟΕ για την κατ' οίκον εργασία, της 20ής Ιουνίου 1996. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, επτά εκατομμύρια άτομα περίπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζονται συνήθως κατ' οίκον. Σε κοινοτικό επίπεδο, ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί με το 4,9% του ενεργού πληθυσμού. Η σύμβαση της ΔΟΕ προβλέπει, ειδικότερα, ότι οι χώρες που την επικυρώνουν, πρέπει να θεσπίσουν, να εφαρμόσουν και περιοδικά να αναθεωρούν εθνική πολιτική σχετικά με την κατ' οίκον εργασία με σκοπό τη βελτίωση της θέσης των κατ' οίκον εργαζομένων, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Στη σύσταση την οποία ενέκρινε η Επιτροπή, καλούνται τα κράτη μέλη τα οποία δεν έχουν ακόμη επικυρώσει τη σύμβαση της ΔΟΕ να την επικυρώσουν και να ενημερώσουν την Επιτροπή, πριν από τις 10 Δεκεμβρίου 1999, για τα μέτρα στα οποία προέβησαν σύμφωνα με τη σύμβαση. □

Περαιτέρω βήματα για την καλύτερη υποστήριξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας που συνδέεται με το φύλο

Ο αγώνας κατά της εμπορίας των γυναικών διατήρησε πολύ υψηλό προφίλ μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά το 1998 και αποτέλεσε θέμα μιας νέας ανακοίνωσης της Επιτροπής το 1998⁷⁶. Με σκοπό να εξασφαλιστεί διαρκής πολιτική και οικονομική υποστήριξη των ενεργειών στον τομέα αυτόν, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση⁷⁷ ώστε να υπάρξει η νομική βάση για την πρωτοβουλία *Daphne* τον Μάιο του 1998.⁷⁸ Έτσι εξασφαλίζεται η διαρκής υποστήριξη των δραστηριοτήτων των μη κυβερνητικών οργανισμών στον αγώνα κατά της βίας εναντίον των γυναικών, καθώς και κατά της εμπορίας γυναικών και θα είναι ανοιχτή για τις έντεκα υποψήφιες χώρες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή, τα κράτη μέλη και μη κυβερνητικοί

⁷³ ΕΕ L 6 της 10.1.1979, σ. 24.

⁷⁴ Απόφαση της 30.04.1998, Υποθέσεις C-377/96 έως C-384/96 *DeVriendt* και άλλες [1998] ECR I-2105.

⁷⁵ ΕΕ L 165 της 10.6.1998, σ. 32.

⁷⁶ Εγκρίθηκε στις 9.12.1998.

⁷⁷ COM(98) 335 της 20.5.1998.

⁷⁸ Υποβλήθηκε στο Συμβούλιο από την Επιτροπή στις 9 Ιουλίου 1998.

οργανισμοί ανέλαβαν να προετοιμάσουν κατά το 1998 μια ευρεία εκστρατεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μηδενική ανοχή της βίας κατά των γυναικών κατά το 1999.⁷⁹

Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών, το οποίο στηρίζεται από την πρωτοβουλία DAPHNE, παρουσίασε τις ανησυχίες των ευρωπαϊκών μη κυβερνητικών οργανισμών για καλύτερες και πιο ολοκληρωμένες ενέργειες, σε ημερίδα που οργανώθηκε στη Νέα Υόρκη με την ευκαιρία της 42ης συνόδου της επιτροπής του ΟΗΕ για τη θέση των γυναικών.⁸⁰

Η συνεργασία με χώρες της Ανατολικής και της Κεντρικής Ευρώπης στον αγώνα εναντίον της εμπορίας των γυναικών αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα, τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο, για παράδειγμα μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τη μετανάστευση, των δικαστικών και αστυνομικών αρχών, όσο και μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανισμών (βλ. κεφάλαιο 5).

Νέες σημαντικές υποθέσεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Στην υπόθεση *Anderson*⁸¹ το Συμβούλιο Εφέσεων των Πανεπιστημίων ανέφερε ένα ερώτημα σχετικά με το διορισμό γυναίκας σε θέση καθηγήτριας υδροσφαιρικής στο πανεπιστήμιο του Goteborg. Η ουσία του ερωτήματος είναι εάν μια γυναίκα η οποία διαθέτει λιγότερα προσόντα από έναν άντρα, ο οποίος κάνει αίτηση για την ίδια θέση εργασίας, μπορεί να προσληφθεί για να εφαρμοστεί η πολιτική του Πανεπιστημίου που είναι η αύξηση του αριθμού των καθηγητριών. Η υπόθεση αυτή θα πρέπει να προσφέρει στο Δικαστήριο την ευκαιρία να επανεξετάσει προηγούμενη νομολογία του σχετικά με τις θετικές ενέργειες⁸². Το σουηδικό εργατικό δικαστήριο υπέβαλε την υπόθεση *Svenaesus*⁸³ στο Δικαστήριο για προδικαστική απόφαση στο ζήτημα των συστημάτων επαγγελματικής κατάταξης. Παρά την υποχρέωση που επιβάλλει ο νόμος για ίση αμοιβή, στην πράξη γίνονται διακρίσεις εις βάρος των γυναικών όσον αφορά την αμοιβή και για πρώτη φορά το ίδιο το δικαστήριο θα πρέπει να πάρει μια απόφαση σχετικά με τη σύγκριση των θέσεων εργασίας και ίσως δώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η διαφορά των αμοιβών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

Η ισότητα των φύλων - προϋπόθεση για την ένταξη

Ένα νέο στάδιο για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ξεκινά με την αρχή του 21ου αιώνα. Πάνω από 100 εκατομμύρια νέοι πολίτες από τη Βουλγαρία, την Κύπρο, τη Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να γίνουν μέλη της Ένωσης.

⁷⁹ Έκθεση της κ. Marianne Eriksson της 16.7.1997, EP 220.962.

⁸⁰ Επιτροπή του ΟΗΕ για τη θέση των γυναικών, 42η σύνοδος, στην έδρα του ΟΗΕ, 12-13 Μαρτίου 1998.

⁸¹ Υπόθεση C-407/98, ΕΕ C1/10 της 4.1.1999.

⁸² Marschall, Υπόθεση C-409/95, [1997] ECR I-3051.

⁸³ Υπόθεση C-236/98.

Η κοινωνική διάσταση αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την Κοινότητα και η ισότητα των φύλων και οι ίσες ευκαιρίες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνικής διάστασης. Δεν μπορεί να υπάρξει ένταξη χωρίς ίσες ευκαιρίες μεταξύ γυναικών και ανδρών. Το μήνυμα αυτό διατυπώθηκε σαφώς από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁸⁴

Κοινοτικό κεκτημένο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία ένωση η οποία βασίζεται στους νόμους. Το σύνολο των κοινών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ονομάζεται «κοινοτικό κεκτημένο». Η πρώτη προϋπόθεση για να γίνει μία χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να δεχτεί και να μεταφέρει αυτό το κοινοτικό κεκτημένο στο εθνικό της δίκαιο και δεύτερον στο εξής να εφαρμόζει τους νόμους που ενσωμάτωσε. Το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών περιλαμβάνει οκτώ οδηγίες για τους τομείς της ίσης αμοιβής, της ισότιμης πρόσβασης σε θέσεις εργασίας και προαγωγές, της ίσης μεταχείρισης στην κοινωνική ασφάλιση και στην αυτοαπασχόληση, της προστασίας της άδειας μητρότητας και πατρότητας.

Η «αναλυτική εξέταση» (screening)

Η διαδικασία με την οποία η Ένωση εξηγεί το κεκτημένο της και εξετάζει τη νομοθεσία των υποψήφιων χωρών ονομάζεται «αναλυτική εξέταση». Η πρώτη εξέταση βασίστηκε σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο συμπλήρωσαν οι υποψήφιες χώρες και σε πολλές συναντήσεις με ανώτατους υπαλλήλους των αρμόδιων υπουργείων και σε αυτήν η Επιτροπή στήριξε τη γνώμη της. Το Μάρτιο του 1998, η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σλοβενία κρίθηκαν ως οι υποψήφιες χώρες που πληρούν περισσότερο τα κριτήρια του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα ακόμη στάδιο της διαδικασίας της διεύρυνσης ολοκληρώθηκε, όταν ξεκίνησε μια σύνθετη σειρά πολυμερών και διμερών συναντήσεων με αυτές τις χώρες για την ανάλυση της εφαρμογής του *κοινοτικού κεκτημένου*. Οι εις βάθος αυτές συζητήσεις σχετικά με τη νομοθεσία που αφορά την ισότητα των ευκαιριών πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Οκτωβρίου και Δεκεμβρίου 1998.

Τα αποτελέσματα της «αναλυτικής εξέτασης»

Μετά από τις συναντήσεις με τις χώρες αυτές η Επιτροπή ανέλυσε την κατάσταση της νομοθεσίας στις αντίστοιχες χώρες και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών η αρχή της μη διάκρισης λόγω φύλου υπάρχει στα συντάγματα όλων των υποψηφίων χωρών. Ωστόσο, η αντανάκλαση της αρχής αυτής στους πολιτειακούς και εργατικούς κώδικες είναι πολύ πιο άنيση. Το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλά ερωτήματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων για την ισότητα. Η μόνη υπόθεση για την οποία εκδόθηκε δικαστική απόφαση σχετικά με τη διάκριση λόγω φύλου σε χώρα της Κεντρικής ή της Ανατολικής Ευρώπης είναι ουγγρική.⁸⁵ Το δικαστήριο της ουγγρικής πόλης Monor εκτίμησε ότι η αγγελία με την οποία εξητείτο νέος άνδρας ήταν ασύμβατη με το ουγγρικό δίκαιο. Οι οδηγίες

⁸⁴ Heidi Hautala και εκπρόσωποι της Επιτροπής 8.10.1998 στο Bled της Σλοβενίας.

⁸⁵ Υπόθεση Kadar, Δικαστήριο της πόλης Monor, αριθ. 3p21321/1997/13, Ουγγαρία.

σχετικά με την ίση μεταχείριση, όπως οι ίσες ευκαιρίες στην εργασία και στην κατάρτιση και η ίση αμοιβή, εντάσσονται τώρα στη νομοθεσία των περισσότερων υποψήφιων χωρών. Οι οδηγίες σχετικά με τη γονική άδεια και το βάρος της απόδειξης που σημαίνει έμμεση διάκριση, ωστόσο, μεταφράζονται στο εθνικό δίκαιο δύο μόνο χωρών.

Προενταξιακή στρατηγική

Στο πρόγραμμα δράσης 2000⁸⁶ η Επιτροπή ορίζει την προενταξιακή στρατηγική της για τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης. Η στρατηγική περιλαμβάνει τη θέσπιση και ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων προσχώρησης με συγκεκριμένες δεσμεύσεις εκ μέρους των υποψήφιων χωρών, που συνδέονται ιδιαίτερα με τη δημοκρατία και τη μακροοικονομική σταθεροποίηση. Περιλαμβάνεται επίσης ένα εθνικό πρόγραμμα για την ενσωμάτωση του κοινοτικού κεκτημένου εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, με επίκεντρο τους τομείς προτεραιότητας που ορίζονται σε κάθε γνώμη⁸⁷. Στο επίκεντρο της στρατηγικής αυτής είναι η υποστήριξη της «θεσμικής ανάπτυξης». Αυτό σημαίνει υποστήριξη για την ανάπτυξη των θεσμικών και διοικητικών δομών σε κάθε χώρα, ιδιαίτερα εκείνων που θα διευκολύνουν την εφαρμογή του *κοινοτικού κεκτημένου*. Δηλαδή, κατά πρώτο και κύριο λόγο συμμετοχή στο πρόγραμμα PHARE αλλά και συμμετοχή σε υπάρχοντα κοινοτικά προγράμματα.

Στη διαδικασία της διεύρυνσης μετέχουν όλα τα ευρωπαϊκά όργανα - το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο - σε μια συντονισμένη προσπάθεια επένδυσης πόρων, χρόνου, σκέψης και προσπάθειας για την ένταξη των ΧΚΑΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, έχουν διαμορφωθεί νέα όργανα και στρατηγικές ώστε να προβλεφθούν οι τεράστιες αλλαγές που θα επιφέρει η διεύρυνση, ιδιαίτερα για τις χώρες που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο προς την οικονομία της αγοράς.⁸⁸

Η απασχόληση των γυναικών και η επαγγελματική ζωή

Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι κατά τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς και κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης γενικότερα, οι γυναίκες δεν επηρεάζονται αρνητικά και ότι θα έχουν μερίδιο στα οφέλη.

Στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, οι γυναίκες παραδοσιακά έχουν ενσωματωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό στην οικονομία μέσω της αμειβόμενης εργασίας. Σήμερα, με την αναδιάρθρωση προς τις οικονομίες της αγοράς, η θέση τους είναι ευάλωτη.

Οι γυναίκες στην Κεντρική και στην Ανατολική Ευρώπη απολαμβάνουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης και κατάρτισης. Συμμετέχουν σε πολλούς τομείς της αγοράς εργασίας επί ίσοις όροις με τους άνδρες και μπορούν να βασίζονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα κέντρων παιδικής μέριμνας. Είχαν σημαντικό ποσοστό κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης, αφού η υποψηφιότητα των γυναικών για τα

⁸⁶ COM (97) 2000.

⁸⁷ Γνώμες της Επιτροπής στις αιτήσεις για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁸⁸ Κανονισμός 622/98, ΕΕ L 85 της 20ης Μαρτίου 1998.

κοινοβούλια ενθαρρυνόταν από την κυβέρνηση και ορισμένες φορές ρυθμιζόταν με ποσοστώσεις.

Οι παράγοντες αυτοί, σε ορισμένες χώρες, έχουν οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση κατά τη μεταβατική περίοδο, με την προώθηση ενός παραδοσιακού ρόλου προτύπου για τις γυναίκες και μιας οικογένειας που στηρίζεται στην εργασία του άνδρα. Η οπισθοδρόμηση αυτή συνδυάστηκε με αυξημένες πιέσεις προς τις γυναίκες, μετά το κλείσιμο των κέντρων παιδικής μέριμνας λόγω της διάλυσης μεγάλων κρατικών επιχειρήσεων και το αυξημένο κόστος της φροντίδας των παιδιών.

Τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών είναι υψηλότερα από εκείνα των ανδρών σε ορισμένες, αλλά όχι σε όλες τις χώρες. Η αναδιάρθρωση των μεγάλων βιομηχανιών είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας για τους άνδρες. Ο τομέας των υπηρεσιών στον οποίο εργάζονται κυρίως γυναίκες δεν επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη μετάβαση. Είναι πιθανόν, ωστόσο, η συμμετοχή των γυναικών στον τομέα των υπηρεσιών να μειωθεί με την είσοδο των ανδρών στον τομέα αυτόν. Λαμβανομένων υπόψη των διαφορών στον υπολογισμό της ανεργίας, τα ποσοστά απασχόλησης προσφέρουν ένα καλό μέτρο σύγκρισης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΧΚΑΕ. Τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών σε χώρες όπως η Ρουμανία και η Τσεχική Δημοκρατία είναι ίσα με τα αντίστοιχα ποσοστά της Φινλανδίας· είναι χαμηλότερα από τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών στο ΗΒ ή στη Σουηδία, όπου η μερική απασχόληση αποτελεί σημαντικό στοιχείο της αγοράς εργασίας.

Ορισμένα κράτη, όπως η Ρουμανία, έχουν αυξήσει τη διάρκεια της άδειας μητρότητας. Στη Σλοβενία, μια ανάλογη πρόταση παρεμποδίστηκε από ομάδα πίεσης γυναικών, οι οποίες φοβήθηκαν ότι οι γυναίκες θα έχαναν τις ευκαιρίες απασχόλησής τους εάν διέκοπταν την εργασία τους για μεγάλες περιόδους. Όσον αφορά την άδεια μητρότητας, τη γονική και την οικογενειακή άδεια διακρίνονται διαφορετικά πλαίσια στις προσεγγίσεις που επικράτησαν στις διάφορες ΧΚΑΕ. Οι γυναίκες επίσης είναι εκείνες που επηρεάστηκαν περισσότερο από τις μειώσεις των υπηρεσιών υγείας και από τη συνεχιζόμενη ριζική αναδιάρθρωση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Εκπροσώπηση και συμμετοχή των γυναικών

Η συμμετοχή και η εκπροσώπηση στα όργανα λήψης των αποφάσεων αποτελεί βασικό στοιχείο της δημοκρατίας και αναπόσπαστο στοιχείο μια κοινωνίας που στηρίζεται στο νόμο και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Η εκπροσώπηση των γυναικών στα κοινοβούλια των υποψηφίων χωρών είναι μάλλον περιορισμένη. Μάλιστα, σε ορισμένα κοινοβούλια (στης Ρουμανίας, για παράδειγμα) το 95% των βουλευτών είναι άνδρες. Σύμφωνα με στοιχεία που υπάρχουν παρατηρείται έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους των γυναικών όσον αφορά τον επίσημο πολιτικό στίβο, ιδιαίτερα σε εθνικό επίπεδο. Παρατηρείται όμως, ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συμμετοχή εκ μέρους των γυναικών σε τοπικό επίπεδο. Σε όλες σχεδόν τις χώρες, ένα μεγάλο φάσμα μη κυβερνητικών οργανισμών μετέχουν σε όλους τους τομείς που ενδιαφέρουν τις γυναίκες. Οι μη κυβερνητικοί αυτοί οργανισμοί είναι γενικά πολύ μικροί και δεν διαθέτουν καθόλου οικονομικούς ή άλλους πόρους, ή οι πόροι που διαθέτουν είναι ανεπαρκείς.

Η εφαρμογή της ισότητας των δικαιωμάτων

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω τα συντάγματα περιέχουν διατάξεις κατά των διακρίσεων, αλλά δεν υπάρχει παράδοση όσον αφορά τη διεκδίκηση δικαιωμάτων κατά των διακρίσεων. Ένα από τα κυριότερα ζητήματα στον τομέα της ισότητας των φύλων είναι επομένως η ενθάρρυνση των γυναικών να φέρουν στο Δικαστήριο υποθέσεις που αφορούν διακρίσεις εναντίον τους. Για να γίνει αυτό, είναι απαραίτητο να υπάρξουν δομές υποστήριξης σε διάφορα επίπεδα.

Εκτός από τη Βουλγαρία όλες οι ΧΚΑΕ διαθέτουν αυτή τη στιγμή ή βρίσκονται τώρα στη διαδικασία θέσπισής τους, είτε μια μονάδα μέσα σε κάποιο υπουργείο είτε μια υπηρεσία για τις γυναίκες ή έναν εντεταλμένο υπάλληλο που ασχολείται με την παραβίαση της ισότητας των δικαιωμάτων. Οι μονάδες, τις περισσότερες φορές πολύ μικρές, είναι συχνά ιδιαίτερα δραστηριοποιημένες και έχουν δείξει ενδιαφέρον για να ανταλλάξουν εμπειρίες και να μάθουν από τις προσεγγίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν, για παράδειγμα, την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Ορισμένες χώρες αναθέτουν την παρακολούθηση της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά τις αμοιβές και τις συνθήκες εργασίας στις επιθεωρήσεις εργασίας. Άλλες διερευνούν την αξιοποίηση μηχανισμών λειτουργικού ελέγχου. Με σκοπό να δοθεί συγκεκριμένη βοήθεια στις γυναίκες που θα τις βοηθήσει να ισχυροποιήσουν τα δικαιώματά τους, απαιτούνται μόνιμες δομές και σε περιφερειακό επίπεδο.

Σημαντική εξέλιξη σημειώθηκε στην Κύπρο⁸⁹ το 1988, όταν δημιουργήθηκε η Μόνιμη Κεντρική Υπηρεσία για τα Δικαιώματα των Γυναικών. Η υπηρεσία αυτή αναδιαρθρώθηκε και μετονομάστηκε το 1994 σε «Εθνικό Μηχανισμό για τα

⁸⁹ Στρατηγικό αναπτυξιακό σχέδιο 1994-98. Υπουργείο εργασίας και κοινωνικών ασφαλίσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Δικαιώματα των Γυναικών». Σήμερα βρίσκεται στο στάδιο της προπαρασκευής ένα νέο στρατηγικό αναπτυξιακό σχέδιο για την περίοδο 1999-2000.

Η υποστήριξη της Επιτροπής για 'θεσμική ανάπτυξη' όσον αφορά την ισότητα.

• Σεμινάρια

Με σκοπό να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες στην προσπάθειά τους να εξοικειωθούν με το κοινοτικό κεκτημένο και την εφαρμογή του, το γραφείο τεχνικής βοήθειας και ανταλλαγής πληροφοριών της Επιτροπής (TAIEX) διοργάνωσε τον Ιούνιο του 1998 ένα σεμινάριο στις Βρυξέλλες⁹⁰ για τις έντεκα χώρες σχετικά με τις δομές εφαρμογής, στο οποίο παρουσιάστηκαν διάφορα μοντέλα και εμπειρία τόσο από την Ένωση όσο και από τις ΧΚΑΕ. Άλλα σεμινάρια με πιο συγκεκριμένα θέματα προβλέπεται να πραγματοποιηθούν το 1999.

• Υψηλού επιπέδου επαφές και συνέδρια

Η Επιτροπή δέχτηκε μεγάλο αριθμό ανώτατων υπαλλήλων από τα αντίστοιχα υπουργεία και συμμετείχε σε σεμινάρια και συνέδρια που διοργανώθηκαν από τις υποψήφιες χώρες ή το Σκανδιναβικό Συμβούλιο Υπουργών για να εξηγήσει του κοινοτικό κεκτημένο και διοικητικές δομές που απαιτούνται για την εφαρμογή του.

Με σκοπό την ευρύτερη διάδοση στο κοινό και τη μετάδοση της σπουδαιότητας του σεβασμού των ίσων ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες στη διαδικασία της διεύρυνσης, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και το TAIEX, μαζί με τη Σλοβενική Υπηρεσία για τις Γυναίκες, προσκάλεσαν αντιπροσωπείες από όλες τις ΧΚΑΕ σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Bled, της Σλοβενίας, τον Οκτώβριο του 1998. Το συνέδριο δεν περιορίστηκε στα τεχνικά ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή, αλλά προχώρησε και σε θέματα όπως η λήψη αποφάσεων, η βία και η ένταξη της διάστασης του φύλου. Το βασικό συμπέρασμα που προέκυψε από το συνέδριο ήταν ότι η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της δημοκρατίας και κατά συνέπεια της προσχώρησης. Στις συστάσεις⁹¹ τους, οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν την ανάγκη για ισότιμη εκπροσώπηση των γυναικών στις θέσεις λήψης αποφάσεων και για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

• Δραστηριότητες δικτύου

Μετά από αίτημα των συμμετεχόντων στο συνέδριο του Bled, η Επιτροπή δημιούργησε ένα ηλεκτρονικό σημείο πληροφόρησης στο οποίο περιλαμβάνεται μία βάση δεδομένων εμπειρογνομόνων σε θέματα ισότητας από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, μία βιβλιοθήκη και ένας χώρος συζήτησης. Οποιοσδήποτε επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση σ' αυτό το χώρο του Internet με περιορισμένα δικαιώματα μπορεί να επικοινωνήσει με τη μονάδα για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (ΓΔ V/D5) της Επιτροπής. Αυτή τη στιγμή η βάση δεδομένων αποτελείται από περισσότερες από πενήντα καταχωρίσεις και υπάρχουν συζητήσεις οι οποίες είναι σε εξέλιξη σε αυτό το χώρο.

⁹⁰ Μεταφορά και εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα των ίσων ευκαιριών, 25-26 Ιουνίου 1998, Βρυξέλλες.

⁹¹ Συστάσεις του συνεδρίου "Agenda Equality Conference" για τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, 8-10 Οκτωβρίου 1998, Bled, Σλοβενία.

- **Πρόσβαση σε κοινοτικά προγράμματα**

Η συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα των υποψήφιων χωρών ενθαρρύνεται ιδιαίτερα. Αυτό ισχύει τόσο για τα προγράμματα που αφορούν τη δημόσια υγεία, το AIDS και τον καρκίνο, όσο και για εκείνα που αφορούν την εκπαίδευση (Socrates) την επαγγελματική κατάρτιση (Leonardo Da Vinci) και τη νεολαία (Η νεολαία για την Ευρώπη). Το 1998 η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να υποστηρίξει άμεσα τη δημιουργία και την εργασία μη κυβερνητικών οργανισμών στην κεντρική και στην ανατολική Ευρώπη μέσω των προγραμμάτων PHARE και TACIS. Ιδιαίτερη προσοχή έχει δοθεί στη συμμετοχή των ΧΚΑΕ στο πρόγραμμα STOP⁹² για την αστυνομική συνεργασία με στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, και ειδικά για την ανάπτυξη προληπτικών ενεργειών και εκστρατειών ενημέρωσης.

Ένας από τους βασικούς τομείς ανησυχίας σε αρκετές χώρες είναι το θέμα της βίας εναντίον των γυναικών και διασυννοριακή εμπορία γυναικών και νεαρών κοριτσιών. Την ανησυχία αυτή συμερίζονται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή, το Συμβούλιο και πολλοί ευρωπαϊκοί μη κυβερνητικοί οργανισμοί. Για την πρωτοβουλία DAPHNE⁹³ που υποστηρίζει μη κυβερνητικούς οργανισμούς στην καταπολέμηση της βίας εναντίον γυναικών και παιδιών έχουν γίνει αιτήσεις από πολλούς μη κυβερνητικούς οργανισμούς με εμπειρία στον τομέα της εμπορίας.

Όπως προβλέπεται από την προενταξιακή στρατηγική, στο μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών (1996-2000) μπορούν να συμμετέχουν και άλλες χώρες, όπως αυτές του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και οι ΧΚΑΕ⁹⁴. Το 1998 δημιουργήθηκε η νομική βάση για τη συμμετοχή της Ουγγαρίας ώστε να μπορεί να υποβάλει σχέδια μέσα στο 1998⁹⁵. Για το 1999 έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για να συμμετάσχουν η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Λιθουανία, η Ρουμανία και η Σλοβενία. Η συμμετοχή αυτή θα είναι μια ευκαιρία για να γνωρίσουν τις δραστηριότητες και τις αξίες της Ένωσης, αλλά θα αποτελέσει και μία βάση για διάλογο.

- **Μελλοντικές δραστηριότητες.**

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για πλήρη συμμόρφωση με το «κοινοτικό κερτημένο» με εκστρατείες υποστήριξης οι οποίες σκοπό θα έχουν να ενημερώσουν γυναίκες και άνδρες για τα δικαιώματά τους στην ισότητα. Η Επιτροπή σκοπό έχει επίσης να οργανώσει άλλο ένα συνέδριο υψηλού επιπέδου σχετικά με τη σπουδαιότητα της ισότητας στη διαδικασία της διεύρυνσης.

⁹² Κοινή δράση της 29.11.1996 που θέσπισε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την κατάρτιση προγράμματος ενθάρρυνσης και ανταλλαγών μεταξύ των υπευθύνων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών. ΕΕ L 322 της 12.12.1996.

⁹³ COM (98) 335 της 20.5.1998.

⁹⁴ Απόφαση του Συμβουλίου της 22.12.95, άρθρο 6, ΕΕ L 335 της 30.12.95.

⁹⁵ Απόφαση του Συμβουλίου της 12.10.1998, ΕΕ L 295/40 της 4.11.1998.